

Wymagania edukacyjne z j. polskiego - klasa II
Kształcenie literacko-kulturowe z elementami tekstologii

Treści nauczania	Opis oczekiwanych osiągnięć ucznia		Wymagania wynikające z podstawy programowej Uczeń:
	podstawowych Uczeń:	ponadpodstawowych Uczeń:	
I. U progu ery nowożytnej			
J. Konowalska, I. Mokrzan <i>Nasz wspólny świat. Podręcznik do kształcenia literacko- kulturowego dla klasy drugiej gimnazjum;</i>	<ul style="list-style-type: none"> • posługuje się pojęciem <i>opis bibliograficzny</i>, redaguje uproszczony opis bibliograficzny wskazanych książek (w tym podręczników); • omawia zawartość treściową podręcznika, wymienia epoki literackie, które będą omawiane w klasie II, dostrzega chronologię i wewnętrzne uporządkowanie struktury podręcznika; • uczeń z orzeczeniem z PPP, korzystając z pomocy nauczyciela, redaguje opis bibliograficzny. Wie, jakie epoki literackie będą omawiane w klasie II; • potrafi skorzystać z informacji zawartych w nocie od wydawcy, aby wskazać zasady poprawnego formatowania tekstu, umie wymienić najczęściej występujące błędy w formatowaniu. 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi przygotować poprawny opis bibliograficzny podręczników oraz innych książek; • wyjaśnia celowość zastosowania chronologicznego układu treści w podręczniku; • korzystając ze spisu treści, wskazuje tematy i motywy przewodnie poszczególnych rozdziałów i je komentuje; • zna zasady poprawnego formatowania tekstu w Wordzie, wykorzystuje je w praktyce, prawie nie popełnia błędów edycyjnych; • potrafi wykorzystać wiedzę zawartą w nocie od wydawcy do korekty własnych działań. 	<ul style="list-style-type: none"> • odbiera komunikaty; • wyszukuje w tekście, a następnie porządkuje potrzebne informacje; • tworzy spójne wypowiedzi ustne; • starannie redaguje tekst napisany ręcznie i na komputerze (umiejętnie formatuje tekst, dobiera rodzaj czcionki według rozmiaru i kształtu, stosuje właściwe odstępy, wyznacza marginesy i justuje tekst, dokonuje jego korekty, jednocześnie kontrolując autokorektę.
K. Kolumb <i>Odkrycie Ameryki</i> , s. 12; M. Kopernik <i>O obrotach sfer niebieskich</i> , s. 15; J. Matejko <i>Astronom Kopernik (obraz)</i> , s. 16; C. Van Doren <i>Osiągnięcia Gutenberga</i> , s. 18.	<ul style="list-style-type: none"> • zna chronologię epok literackich omawianych w klasie I (antykwizm, średniowiecze); • podaje ich ramy czasowe; • potrafi omówić najważniejsze zjawiska kulturowe i literackie; • zna i rozumie pojęcia: humanizm, reformacja, antropocentryzm; • korzystając ze wskazówek nauczyciela, sporządza notatkę na temat epoki renesansu; • potrafi pracować w grupie, analizować i selekcjonować opracowany materiał, prezentuje go na forum; 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje usystematyzowaną wiedzę na temat antyku i średniowiecza; • swobodnie omawia ramy czasowe epok, zjawiska kulturowe, literackie, charakterystyczne cechy architektury, podaje przykłady na poparcie swojej wypowiedzi; • potrafi omówić filozofię antyku i średniowiecza; • omawia przyczyny rozwoju renesansu jako epoki literackiej, wskazuje jej ramy czasowe; 	<ul style="list-style-type: none"> • odbiera komunikaty pisane; • wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu; • czerpie dodatkowe informacje z przypisu; • odróżnia informacje o faktach od opinii; • opisuje odczucia, które budzi w nim dzieło; • tworzy spójne wypowiedzi ustne (monologowe)

	<ul style="list-style-type: none"> • posługuje się pojęciami: teoria heliocentryczna (również geocentryczna), przewrót kopernikański; • wykorzystując informacje prezentowane przez rówieśników, samodzielnie uzupełnia tabelkę dotyczącą osiągnięć K. Kolumba, M. Kopernika i J. Gutenberga, potrafi ocenić ich wkład w rozwój epoki odrodzenia; • korzystając ze wskazówek nauczyciela, redaguje list poprawny formalnie, odnosi się do podanego tematu listu. 	<ul style="list-style-type: none"> • sprawnie posługuje się wprowadzonymi terminami dotyczącymi odrodzenia – rozumie je, potrafi omówić i skomentować; • dostrzega rolę i wpływ reformacji, K. Kolumba, M Kopernika, J Gutenberga na rozwój renesansu; • omawia i komentuje obrazy inspirowane osiągnięciami ludzi renesansu; • sprawnie pracuje w grupie, potrafi zaprezentować przygotowane treści i materiały na forum klasy w sposób rzeczowy, zrozumiały dla rówieśników; • redaguje list poprawny pod względem formalnym, stylistycznym i językowym, zachowuje całkowitą zgodność z podaną tematyką pracy literackiej. 	<p>i dialogowe) oraz pisemne;</p> <ul style="list-style-type: none"> • korzysta ze słownika języka polskiego i encyklopedii; • operuje słownictwem: kultura, dziedzictwo kulturowe; • uczestniczy w dyskusji, uzasadnia własne zdanie, przyjmuje poglądy innych lub polemizuje z nimi; • przestrzega zasad etyki mowy w różnych sytuacjach komunikacyjnych; • stosuje zasady organizacji tekstu zgodne z wymogami gatunku, tworząc spójną pod względem logicznym i składniowym wypowiedź na zadany temat.
--	--	---	--

Treści nauczania	Opis oczekiwanych osiągnięć ucznia		Wymagania wynikające z podstawy programowej Uczeń:
	podstawowych Uczeń:	ponadpodstawowych Uczeń:	
II. Ludzkie sprawy			
<p>Wprowadzenie do rozdziału 2. <i>Ludzkie sprawy</i>, podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego, s. 25;</p> <p>F. Petrarca <i>Sonet 90</i>, s. 26;</p> <p><i>Sonet 132</i>, s. 27;</p> <p>portret <i>F. Petrarki</i>, s. 27;</p> <p>I. Ajwazowski <i>Wrak statku</i> (obraz), s. 28.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • zna budowę sonetu, potrafi omówić jego odmiany, wskazać część refleksyjną i opisową; • wie, kim był F. Petrarca, korzystając ze wsparcia nauczyciela, analizuje sonet; • samodzielnie sporządza w zeszycie biogram poety, selekcjonuje informacje, wyszukuje w tekście środki poetyckie i nazywa ich funkcje; • dostrzega związek tematyczny między sonetami F. Petrarki i obrazem I. Ajwazowskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi omówić genezę sonetu (Dante Alighieri, F. Petrarca), jego budowę, wersyfikację, rozróżnia sonet włoski, francuski; • samodzielnie analizuje i interpretuje utwory, poprawnie nazywa środki poetyckie występujące w utworze i określa ich funkcje; • odwołując się do biografii Petrarki, sporządza jego biogram; • potrafi samodzielnie uzasadnić zbieżność tematyczną sonetów F. Petrarki i obrazu I. Ajwazowskiego – wyciąga 	<ul style="list-style-type: none"> • odbiera komunikaty pisane; • wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu; • opisuje odczucia, które budzi w nim dzieło; • tworzy spójne wypowiedzi ustne (monologowe i dialogowe) oraz pisemne; • tworzy spójną wypowiedź na zadany temat; • przedstawia propozycję odczytania konkretnego tekstu

		<p>właściwe wnioski;</p> <ul style="list-style-type: none"> • dostrzeża wieloznaczność imienia Laury (<i>Laurea</i> – możliwości interpretacyjne odnoszące się do tęsknoty za zdobyciem lauru poetyckiego). 	<p>kultury i uzasadnia ją, uczestniczy w dyskusji, uzasadnia własne zdanie, przyjmuje poglądy innych lub polemizuje z nimi;</p>
<p>J. Kochanowski <i>Raki</i>, s. 28; <i>Na lipę</i>, s. 28; <i>O doktorze Hiszpanie</i>, s. 29; <i>Na młodość</i>, s. 29; <i>Na dom w Czarnolesie</i>, s. 29; <i>Na nabożną</i>, s. 30; <i>Na zdrowie</i>, s. 30.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wie, kim był J. Kochanowski, potrafi wymienić jego utwory, określić jego miejsce w literaturze polskiej (ciężkość poezji polskiej), uzasadnia, dlaczego poetę można nazwać humanistą; • zna cechy gatunkowe fraszki, rozumie pojęcie <i>pointa</i>, potrafi ją wskazać w utworze, stara się ją poprawnie wyjaśnić, skomentować; 	<ul style="list-style-type: none"> • zna biografię J. Kochanowskiego, wyjaśnia, dlaczego poetę można nazwać <i>poeta doctus</i>, humanistą, ojcem poezji polskiej; wskazuje jego wpływ na rozwój liryki; • swobodnie wymienia, zróżnicowane pod względem gatunkowym, utwory poety; • omawia pochodzenie fraszki, jej cechy gatunkowe; • poprawnie klasyfikuje omawiane fraszki renesansowe oraz współczesne (J. Sztudyngera), eksponując ich uniwersalizm i wskazując elementy wspólne; • bardzo dobrze i efektywnie współpracuje w grupie, samodzielnie analizuje, interpretuje omawiane utwory, wnioskuje; • tworzy fraszki na określony temat, świadomie wprowadzając <i>pointę</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> • przypisuje czytany utwór do właściwego rodzaju literackiego; • charakteryzuje postać mówiącą w utworze; • wskazuje funkcje użytych w utworze środków stylistycznych z zakresu słownictwa (neologizmów, archaizmów, zdrobnień, zgrubień, metafor), składni (powtórzeń).
<p>J. Sztudynger <i>Proste słowo</i>, s. 32; <i>Najdokuczliwsze lzy</i>, s. 32; <i>Zaufanie</i>, s. 32; <i>Miłość bliźniego</i>, s.33; <i>Reguły sitwy</i>, s. 33; <i>Pochwała śpiewu ptaków</i>, s. 33; <i>Gorycz fiaska</i>, s. 33; <i>Na bezkarność zbrodni</i>, s. 33; <i>Do fraszek</i>, s. 33.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • korzystając ze wskazówek nauczyciela, poprawnie klasyfikuje fraszki ze względu na ich tematykę; • omawia budowę i wersyfikację fraszek; • zna pojęcie <i>dystych</i>; • potrafi współpracować w grupie, samodzielnie analizować i interpretować współczesne fraszki, wskazywać analogie między fraszką renesansową i współczesną; • redaguje fraszkę na określony temat, stara się wprowadzić <i>pointę</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> • przeprowadza analizę porównawczą sposobu kreowania Boga w literaturze i kulturze średniowiecza z renesansową wizją J. Kochanowskiego, wskazuje sposób kreowania Boga w pieśni – wymienia jego dary dla świata; • poprawnie nazywa tropy poetyckie występujące w pieśni i wskazuje ich funkcje, eksponuje wartości humanistyczne utworu, określa stosunek podmiotu lirycznego do Boga przez pryzmat biografii J. Kochanowskiego; 	<ul style="list-style-type: none"> • wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu; • czerpie dodatkowe informacje z przypisu; • odróżnia informacje o faktach od opinii; • opisuje odczucia, które budzi w nim dzieło; • tworzy spójne wypowiedzi ustne (monologowe i dialogowe) oraz pisemne;
<p>J. Kochanowski <i>Pieśń XXV. Czego chcesz od nas, Panie</i>, s. 34; J. Mehoffer <i>Sad</i> (obraz), s. 34.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzeża różnicę między sposobem kreowania Boga w kulturze średniowiecza i renesansu; • potrafi wskazać cechy gatunkowe pieśni (hymnu); • korzystając ze wskazówek nauczyciela, analizuje tekst poetycki; • posługując się poprawną terminologią (podmiot liryczny, podmiot zbiorowy, adresat, apostrofa), potrafi określić, w jaki sposób w utworze został ukazany Bóg - stwórca, architekt, esteta, opiekun, dobry gospodarz; 	<ul style="list-style-type: none"> • przeprowadza analizę porównawczą sposobu kreowania Boga w literaturze i kulturze średniowiecza z renesansową wizją J. Kochanowskiego, wskazuje sposób kreowania Boga w pieśni – wymienia jego dary dla świata; • poprawnie nazywa tropy poetyckie występujące w pieśni i wskazuje ich funkcje, eksponuje wartości humanistyczne utworu, określa stosunek podmiotu lirycznego do Boga przez pryzmat biografii J. Kochanowskiego; 	<ul style="list-style-type: none"> • wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu; • czerpie dodatkowe informacje z przypisu; • odróżnia informacje o faktach od opinii; • opisuje odczucia, które budzi w nim dzieło; • tworzy spójne wypowiedzi ustne (monologowe i dialogowe) oraz pisemne;

	<p>wyodrębnia środki poetyckie: epitety, pytania retoryczne, metafory;</p> <ul style="list-style-type: none"> • dostrzega związek tematyczny między pieśnią i obrazem J. Mehoffera; • samodzielnie sporządza notatkę. 	<ul style="list-style-type: none"> • obszernie komentuje obraz J. Mehoffera, uzasadniając jego związek z pieśnią, wyraża własne sądy i opinie. 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy spójną wypowiedź na zadany temat; • przedstawia propozycję odczytania konkretnego tekstu kultury i ją uzasadnia; • uczestniczy w dyskusji, uzasadnia własne zdanie, przyjmuje poglądy innych lub polemizuje z nimi; • przypisuje czytany utwór do właściwego rodzaju literackiego (epika, liryka, dramat); • rozróżnia narrację pierwszoosobową i trzecioosobową oraz potrafi określić ich funkcje w utworze; • stosuje związki frazeologiczne, których źródłem jest mitologia; • omawia na podstawie poznanych dzieł literackich i innych tekstów kultury podstawowe, ponadczasowe zagadnienia egzystencjalne, np. miłość, przyjaźń, śmierć, cierpienie, lęk, nadzieja, wiara religijna, samotność, inność, poczucie wspólnoty, solidarność, sprawiedliwość; • dostrzega i poddaje refleksji uniwersalne wartości humanistyczne.
<p>J. Kochanowski <i>Pieśń świętojańska o Sobótce, Panna XII</i>, s. 36; J. Chełmoński <i>Orka</i> (obraz), s. 36; W. Tetmajer <i>Żniwa</i> (obraz), s. 37; P. Bruegel <i>Powrót stada</i> (obraz), s. 37.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • zna pojęcie sielanki (bukoliki), stara się podać jej cechy, wykorzystując tekst <i>Pieśni świętojańskiej o Sobótce</i>; • potrafi odnieść się do tradycji staropolskich, wyjaśnia znaczenie obrzędu sobótkowego; • wymienia pozytywne elementy życia na wsi; podając cytaty z tekstu, wskazuje środki poetyckie występujące w tekście i ich funkcję (rola epitetów, pytań retorycznych, wyliczeń, porównań); • dostrzega kontrast między wyidealizowaną wizją wsi u J. Kochanowskiego a malarską wizją J. Chełmońskiego, W. Tetmajera i P. Bruegla. 	<ul style="list-style-type: none"> • swobodnie omawia genezę sielanki, wskazuje przykładowych twórców uprawiających ten gatunek; • samodzielnie analizuje tekst <i>Pieśni świętojańskiej</i>, wykorzystując swoją wiedzę z zakresu poetyki, wskazując środki stylistyczne i eksponując ich funkcje; • wnioskuje; dostrzega rozbieżność między rzeczywistym życiem na wsi a wyidealizowanym obrazem stworzonym przez J. Kochanowskiego – w komentarzu wykorzystuje obrazy J. Chełmońskiego, W. Tetmajera i P. Bruegla. 	<ul style="list-style-type: none"> • swobodnie wypowiada się na temat twórczości M. Reja, jego miejsca i roli w literaturze polskiej, wymienia utwory pisarza; • samodzielnie dokonuje pełnej analizy fragmentu utworu, dostrzega i wskazuje dydaktyzm tekstu, wyjaśnia znaczenie archaizmów; • dostrzega sposób myślenia człowieka renesansu o świecie, rodzinie, obowiązkach i szczęściu – porównuje z mentalnością człowieka XXI w.; • podaje podobieństwa i różnice w sposobie ujmowania życia na wsi przez J. Kochanowskiego, M. Reja i poznanych malarzy.
<p>M. Rej <i>Żywot człowieka poczciwego</i>, s. 39.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wie, kim był M. Rej, potrafi wskazać jego rolę w rozwoju literatury polskiej, skomentować słowa <i>A niechaj narodowie...</i>; • redaguje biogram pisarza, dokonując selekcji informacji; • analizuje tekst pod kierunkiem nauczyciela, wyjaśnia, jaki wzorzec życia i postępowania szlachcica propaguje poeta, wymienia podobieństwa i różnice z poglądami J. Kochanowskiego; • przyporządkowuje utwór do nurtu ziemiańskiego; • wyjaśnia archaizmy występujące w utworze, dostrzega cechy stylu M. Reja. 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi omówić charakterystyczne cechy twórczości L. Staffa, przytoczyć 	<ul style="list-style-type: none"> • wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje
<p>L. Staff <i>Przedśpiew</i>, s. 41.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wie, kim był L. Staff, potrafi przyporządkować go do określonych epok 		

	<p>literackich;</p> <ul style="list-style-type: none"> • zna i rozumie sens słów Terencjusza; • korzystając ze wskazówek nauczyciela, wymienia elementy typowe dla konwencji klasycznej w wierszu L. Staffa, dostrzega uniwersalizm przymyśleń podmiotu lirycznego; • wymienia elementy filozofii epikurejskiej, stoickiej i franciszkańskiej; • stara się wyjaśnić, jaką funkcję pełnią przywołane ogrody; • wyodrębnia podstawowe środki stylistyczne w wierszu. 	<p>przykłady utworów, umieścić w odpowiednich epokach literackich;</p> <ul style="list-style-type: none"> • w analizowanym tekście wymienia elementy typowe dla utworu klasycyzującego – uzasadnia swoją wypowiedź; • dostrzega wpływ filozofii stoickiej, epikurejskiej i franciszkańskiej na postawę życiową podmiotu lirycznego; • wyjaśnia, co jest przyczyną harmonii podmiotu lirycznego ze światem – dostrzega, uzasadnia i komentuje, na czym polega uniwersalizm utworu. 	<p>odpowiednie fragmenty tekstu;</p> <ul style="list-style-type: none"> • czerpie dodatkowe informacje z przypisu; • odróżnia informacje o faktach od opinii; • opisuje odczucia, które budzi w nim dzieło; • tworzy spójne wypowiedzi ustne (monologowe i dialogowe) oraz pisemne; • tworzy spójną wypowiedź na zadany temat; • przedstawia propozycję odczytania konkretnego tekstu kultury i uzasadnia ją; • uczestniczy w dyskusji, uzasadnia własne zdanie, przyjmuje poglądy innych lub polemizuje z nimi; • przypisuje czytany utwór do właściwego rodzaju literackiego (epika, liryka, dramat); • omawia na podstawie poznanych dzieł literackich i innych tekstów kultury podstawowe, ponadczasowe zagadnienia egzystencjalne, np. miłość, przyjaźń, śmierć, cierpienie, lęk, nadzieja, wiara religijna, samotność, inność, poczucie wspólnoty, solidarność, sprawiedliwość; dostrzega i poddaje refleksji uniwersalne wartości humanistyczne; • stosuje związki frazeologiczne, rozumiejąc ich znaczenie.
<p>J. Kochanowski <i>Pieśń IX</i>, s. 55; J.M. Molenaer <i>Karczma</i> (obraz), s. 55.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • zna pojęcie epikureizm – charakteryzuje postawy epikurejskie; • zna cechy gatunkowe pieśni; • wyjaśnia renesansowe rozumienie motywu fortuny, dostrzega różnicę między fortuną i fatum; • potrafi, korzystając ze wskazówek nauczyciela, omówić postawy wobec życia, jakie propaguje poeta w <i>Pieśni IX</i>; • korzystając ze wsparcia nauczyciela, wyszukuje w tekście nawiązania do filozofii antyku, wymienia zwroty i stwierdzenia o charakterze ponadczasowym; • poprawnie wyjaśnia omawiane związki frazeologiczne. 	<ul style="list-style-type: none"> • wykorzystując swoją wiedzę na temat twórczości J. Kochanowskiego oraz filozofii antycznej, samodzielnie analizuje i interpretuje utwór, wykazując się także wiedzą na temat pieśni jako gatunku i jej genezy (nawiązuje do Horacego – komentuje, opisuje wspólne dla obu poetów postawy życiowe); • wskazuje związek utworu ze sposobem kreowania świata na obrazie J.M. Molenaera. 	

<p>J. Kochanowski <i>Tren V</i>, s. 57.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wie, jaki rodzaj liryki reprezentuje tren, potrafi wymienić charakterystyczne cechy gatunku; • wyjaśnia, dlaczego powstał cykl trenów J. Kochanowskiego; • wskazuje bohatera trenów; • zna pojęcie wiersz sylabotoniczny, wymienia cechy wiersza sylabotonicznego; • wyszukuje w tekście porównanie homeryckie; • wie, kim była Persefona; • korzystając ze wsparcia nauczyciela, potrafi sporządzić notatkę. 	<ul style="list-style-type: none"> • odwołując się do biografii J. Kochanowskiego, przywołuje wydarzenia, które przyczyniły się do powstania trenów; • omawia budowę i proveniencję trenu, wyjaśnia różnicę między trenem i cyklem trenologicznym; • dostrzega nowatorstwo trenów J. Kochanowskiego; • swobodnie analizuje i interpretuje <i>Tren V</i>, posługując się wiedzą z poetyki; • prawidłowo klasyfikuje tekst pod względem budowy – wiersz sylabotoniczny; omawia cechy sylabotonizmu. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu; • czerpie dodatkowe informacje z przypisu; • opisuje odczucia, które budzi w nim dzieło; • tworzy spójne wypowiedzi ustne (monologowe i dialogowe) oraz pisemne; • tworzy spójną wypowiedź na zadany temat; • przedstawia propozycję odczytania konkretnego tekstu kultury i uzasadnia ją; • uczestniczy w dyskusji, uzasadnia własne zdanie, przyjmuje poglądy innych lub polemizuje z nimi; • przypisuje czytany utwór do właściwego rodzaju literackiego; • omawia na podstawie poznanych dzieł literackich i innych tekstów kultury podstawowe, ponadczasowe zagadnienia egzystencjalne, np. miłość, przyjaźń, śmierć, cierpienie, lęk, nadzieja, wiara religijna, samotność, inność, poczucie wspólnoty, solidarność, sprawiedliwość; dostrzega i poddaje refleksji uniwersalne wartości humanistyczne.
<p>J. Kochanowski <i>Tren VII</i>, s. 58, <i>Tren VIII</i>, s. 59; J. Matejko <i>Kochanowski nad zwłokami Urszulki</i> (obraz), s. 58.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi analizować i interpretować treny J. Kochanowskiego, korzystając z pomocy nauczyciela, wykorzystując wiedzę o biografii poety; • zna i rozumie pojęcie peryfraz; • wyjaśnia, jakie wydarzenie było dla J. Matejki inspiracją do stworzenia obrazu <i>Kochanowski nad zwłokami Urszulki</i>; • nazywa uczucia towarzyszące człowiekowi po utracie bliskich; • analizując <i>Treny</i>, wymienia występujące w nich środki poetyckie – apostrofy, peryfrazy, epitety, pytania retoryczne, kontrast; • potrafi opisać różnicę między klimatem panującym w domu Kochanowskich za życia i po śmierci Urszulki; • redaguje poprawne opowiadanie wzbogacone elementami opisu przeżyć wewnętrznych. 	<ul style="list-style-type: none"> • samodzielnie analizuje i interpretuje omawiane treny; • odnosząc się do biografii poety, omawia sposoby kreowania podmiotu lirycznego i adresata wypowiedzi lirycznej; • dostrzega gradację napięcia w utworze, omawia celowość zabiegów poetyckich (tropy poetyckie i ich funkcje – peryfraz, pytanie retoryczne, animizacja, antropomorfizacja); • obszernie i poprawnie komentuje związek <i>Trenów</i> z obrazem J. Matejki, dostrzega różnicę między tworzywem literackim a plastycznym oraz sposobem oddziaływania na odbiorcę – potrafi to uzasadnić; • redaguje poprawne pod względem stylistycznym, językowym i ortograficznym opowiadanie z elementami opisu przeżyć wewnętrznych. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu; • czerpie dodatkowe informacje z przypisu; • opisuje odczucia, które budzi w nim dzieło; • tworzy spójne wypowiedzi ustne (monologowe i dialogowe) oraz pisemne; • tworzy spójną wypowiedź na zadany temat; • przedstawia propozycję odczytania konkretnego tekstu kultury i uzasadnia ją; • uczestniczy w dyskusji, uzasadnia własne zdanie, przyjmuje poglądy innych lub polemizuje z nimi; • przypisuje czytany utwór do właściwego rodzaju literackiego; • omawia na podstawie poznanych dzieł literackich i innych tekstów kultury podstawowe, ponadczasowe zagadnienia egzystencjalne, np. miłość, przyjaźń, śmierć, cierpienie, lęk, nadzieja, wiara religijna, samotność, inność, poczucie wspólnoty, solidarność, sprawiedliwość; dostrzega i poddaje refleksji uniwersalne wartości humanistyczne.
<p>B. Leśmian <i>Urszula Kochanowska</i>,</p>	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi wskazać przykłady liryki funeralnej 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi przeprowadzić pełną analizę 	

<p>s. 60; W. Broniewski <i>W zachwycie i grozie</i>, s. 62, <i>Firanka</i>, s. 63; W. Szymborska <i>Kot w pustym mieszkaniu</i>, s. 64.</p>	<p>w twórczości współczesnych poetów, odwołując się do konkretnych utworów;</p> <ul style="list-style-type: none"> • dostrzega podobieństwa i różnice między sytuacją J. Kochanowskiego i W. Broniewskiego; • prawidłowo interpretuje wiersz B. Leśmiana; • wymienia elementy wspólne w omawianych tekstach – motyw śmierci dziecka, odczucia towarzyszące utracie dziecka; • zauważa inną perspektywę spojrzenia na śmierć w wierszu W. Szymborskiej – stara się komentować sygnalizowany problem (śmierć człowieka z perspektywy zwierzęcia: psa, kota). 	<p>porównawczą tekstów literackich i nieliterackich pochodzących z różnych epok;</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia elementy wspólne i różniące, potrafi je samodzielnie skomentować, posługując się cytatami; • wypowiada się na temat śmierci i jej wpływu na człowieka, dostrzega destrukcyjny wpływ śmierci dziecka na rodziców; • samodzielnie formułuje sądy na temat reakcji człowieka, zwierzęcia na śmierć bliskich. 	
<p>W. Szekspir <i>Romeo i Julia</i>, scena II z aktu II, s. 66.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • zna i wymienia elementy świata przedstawionego; wskazuje je w dramacie W. Szekspira; • prezentuje przebieg akcji z zachowaniem chronologii i wskazaniem związków przyczynowo-skutkowych; • wymienia charakterystyczne cechy dramatu jako rodzaju literackiego; • rozumie pojęcia <i>teatr elżbietański</i> i <i>teatr szekspirowski</i>; • zna i rozumie pojęcie tragedia, potrafi podać jej charakterystyczne cechy, odwołując się do tekstu W. Szekspira; • recytuje z pamięci fragment utworu W. Szekspira, stosuje poprawną intonację, dykcję, zachowuje zasady poprawnej emisji głosu. 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje różnice między dramatem romantycznym a dramatem tradycyjnym (klasycznym); • potrafi podać przykłady innych dramatów romantycznych i klasycznych; • wyjaśnia, na czym polega ponadczasowa wartość dramatu W. Szekspira; • potrafi podać przykłady utworów pochodzących z późniejszych epok, nawiązujących do toposu miłości Romea i Julii, w tym także przykłady współczesnej sztuki filmowej; • prezentuje z pamięci dojrzałą interpretację fragmentu tekstu <i>Romeo i Julia</i>, stosuje poprawną intonację, dykcję i emisję głosu oraz wykazuje zrozumienie prezentowanych treści. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu; • tworzy spójne wypowiedzi ustne (monologowe i dialogowe) oraz pisemne; • uczestniczy w dyskusji, uzasadnia własne zdanie, przyjmuje poglądy innych lub polemizuje z nimi; • przypisuje czytany utwór do właściwego rodzaju literackiego (epika, liryka, dramat); • wskazuje elementy dramatu, takie jak: akt, scena, tekst główny, tekst poboczny, monolog, dialog; • omawia na podstawie poznanych dzieł literackich i innych tekstów kultury podstawowe, ponadczasowe zagadnienia egzystencjalne, np. przyjaźń, śmierć, cierpienie;
<p>G. Vasari <i>Żywot Leonarda da Vinci</i>, s. 73; Leonardo da Vinci <i>Autoportret</i> (rysunek), s. 73,</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wie, kim był Leonardo da Vinci, Michał Anioł – potrafi wymienić przykłady ich dzieł; • rozumie i wyjaśnia pojęcie człowiek 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi omówić dokonania najwybitniejszych przedstawicieli renesansu włoskiego, podając przykłady ich dzieł – obszernie omawia i komentuje 	

<p><i>Mona Lisa</i> (obraz), s. 74, <i>Dama z lasiczką</i> (obraz), s. 75; I. Stone <i>Udręka i ekstaza</i>, s. 80; Michał Anioł fragment <i>Piety</i> (rzeźba), s. 90; <i>Pieta watykańska</i> (rzeźba), s. 93.</p>	<p>renesansu;</p> <ul style="list-style-type: none"> • analizuje i interpretuje tekst pod kierunkiem nauczyciela; • wyszukuje i prezentuje informacje zawarte w tekście; • omawia obrazy z podręcznika; • pisze poprawne streszczenie. 	<p>obrazy Leonarda da Vinci;</p> <ul style="list-style-type: none"> • przygotowuje prezentację multimedialną poszerzającą wiedzę rówieśników na temat dokonań Leonarda da Vinci oraz Michała Anioła. 	<ul style="list-style-type: none"> • interpretuje głosowo wybrane utwory literackie (recytowane w całości lub we fragmentach); • wskazuje funkcje użytych w utworze środków stylistycznych; • stosuje zasady organizacji tekstu zgodnie z wymogami gatunku, tworząc spójną pod względem logicznym i składniowym wypowiedź na zadany temat; • dokonuje starannej redakcji tekstu napisanego, poprawia ewentualne błędy językowe, ortograficzne oraz interpunkcyjne.
	<ul style="list-style-type: none"> • wie, jak zredagować życiorys, poprawnie go redaguje, korzystając ze wsparcia nauczyciela. 	<ul style="list-style-type: none"> • prawidłowo redaguje życiorys. 	
<p>Test <i>Sprawdź swoją wiedzę</i>, podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego, s. 97.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • rozwiązuje test poprawnie w 60 proc. lub więcej; • rozwiązuje test poprawnie w 40 proc. 	<ul style="list-style-type: none"> • rozwiązuje test poprawnie w 95–100 proc. 	

Treści nauczania	Opis oczekiwanych osiągnięć ucznia		Wymagania wynikające z podstawy programowej Uczeń:
	podstawowych Uczeń:	ponadpodstawowych Uczeń:	
III. Poszukiwanie prawdy			
<p>Wprowadzenie do rozdziału 3. <i>Poszukiwanie prawdy</i>, podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego, s. 101.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi określić wiek, na który przypada barok, wskazuje wpływ wydarzeń historycznych na sposób myślenia ludzi baroku; • zna i wyjaśnia pojęcia: teocentryzm, koncept barokowy, motyw wanitatywny; • wymienia główne nurty polskiej literatury barokowej. 	<ul style="list-style-type: none"> • określa ramy czasowe baroku, wymienia przesłanki, które przyczyniły się do rozwoju epoki, w tym wydarzenia historyczne w Polsce i Europie; • omawia główne nurty filozoficzne baroku; • potrafi wymienić przedstawicieli polskiej literatury barokowej, przypisując ich do określonego nurtu literackiego; • poprawnie wyjaśnia pojęcia związane z literaturą i kulturą oraz filozofią baroku. 	<ul style="list-style-type: none"> • odbiera komunikaty pisane, mówione, w tym nadawane za pomocą środków audiowizualnych; • rozróżnia informacje przekazane werbalnie oraz zawarte w dźwięku i obrazie; • wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu; • porządkuje informacje w zależności od ich funkcji w przekazie;
<p>D. Naborowski <i>Krótkość żywota</i>, s. 102;</p>	<ul style="list-style-type: none"> • zna i rozumie pojęcie motyw wanitatywny, potrafi wyjaśnić, skąd pochodzi termin; 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi dokonać analizy porównawczej utworów pochodzących z różnych epok 	

<p>ks. J. Twardowski <i>Śpieszmy się</i>, s. 103; <i>Barokowy portret trumienny</i>, s. 102.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • korzystając z pomocy nauczyciela, potrafi wskazać w utworze motywy wanitatywne, stara się je zinterpretować; • wyjaśnia, na czym polega dydaktyzm utworu; • dostrzega i wyjaśnia związek tematyczny między wierszem D. Naborowskiego i J. Twardowskiego, uwzględnia dystans czasowy w powstaniu obu utworów; • analizuje i interpretuje wiersz J. Twardowskiego – wyszukuje w nim i wyjaśnia sentencje o charakterze uniwersalnym; • zna pojęcie wiersz wolny, potrafi wymienić jego cechy; • rozumie pojęcie paradoks, stara się podać przykłady paradoksu w wierszu J. Twardowskiego; • dostrzega i objaśnia kulturową wartość portretów trumiennych. 	<p>literackich, omówić podobieństwa i różnice w sposobie ujęcia tematu, konwencji literackiej oraz w strukturze wersyfikacyjnej utworów;</p> <ul style="list-style-type: none"> • prawidłowo wymienia i interpretuje motywy wanitatywne, wyodrębnia motyw <i>in ictu oculi</i>; • nazywa typ liryki, wskazuje i komentuje paradoks zawarty w wierszu J. Twardowskiego; • zna cechy wiersza wolnego, potrafi je odnaleźć w tekście poetyckim; • opisuje bogactwo polskiej kultury baroku, jej wkład w rozwój baroku europejskiego – na przykładzie portretów trumiennych. 	<ul style="list-style-type: none"> • samodzielnie dociera do informacji – w książkach, prasie, mediach elektronicznych oraz w wypowiedziach ustnych; • opisuje odczucia, które budzi w nim dzieło; • rozpoznaje problematykę utworu; • charakteryzuje postać mówiącą w utworze; • przypisuje czytany utwór do właściwego rodzaju literackiego; • stosuje zasady organizacji tekstu zgodne z wymogami gatunku, tworząc spójną pod względem logicznym i składniowym wypowiedź na zadany temat.
<p>M. de Cervantes Saavedra <i>Niezwykłe przygody Don Kichota</i>, s. 104; A. Kubinyi <i>Don Kichot i wiatraki</i> (obraz), s. 108; H. Daumier <i>Don Kichot i Sancho Pansa</i> (obraz), s. 110; P. Picasso <i>Don Kichot i Sancho Pansa</i> (rysunek), s. 114; W. Młynarski <i>Błędny rycerz</i>, s. 116; J.E. Millais <i>Błędny rycerz</i> (obraz), s. 117.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • zna pojęcia: parodia, epos rycerski, błędny rycerz – potrafi je wyjaśnić; • analizuje tekst, wyszukuje odpowiednie informacje i posługuje się cytatami na poparcie swojej wypowiedzi; • wymienia i nazywa cechy błędnego rycerza, przykłady jego postępowania – odnosi się do Don Kichota, przeciwstawia mu realistę Sancho Pansę (podaje jego cechy); • wyjaśnia inspiracje motywem błędnego rycerza i utworem M. de Cervantesa w malarstwie, analizuje obrazy A. Kubinyi, H. Daumiera, P. Picassa, J.E. Millais'a; • samodzielnie zapisuje w zeszycie te cytaty z tekstu W. Młynarskiego, które uznaje za uniwersalne – stara się je skomentować, uczestniczyć w dyskusji; 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje wiedzę na temat etosu rycerskiego, odwołuje się do przykładów literackich ze średniowiecza; • zna różnicę między <i>chanson de geste</i> a parodią eposu rycerskiego; • krytycznie komentuje zachowania Don Kichota i Sancho Pansy, prezentując własne zdanie; • omawia zamieszczone w podręczniku obrazy jako kontekst kulturowy zainspirowany toposem błędnego rycerza z La Manczy; • wyjaśnia inspirację utworem M. de Cervantesa w tekście W. Młynarskiego; • poprawnie interpretuje utwór; • samodzielnie wyszukuje określony tekst literacki, podając źródło, z którego 	<ul style="list-style-type: none"> • znajduje w tekstach współczesnej kultury popularnej (np. w filmach, komiksach, piosenkach) nawiązania do tradycyjnych wątków literackich i kulturowych; • wskazuje przykłady mieszania gatunków; • w analizie uwzględnia specyfikę tekstów kultury przynależnych do następujących rodzajów sztuki: literatura, teatr, film, muzyka, sztuki plastyczne, sztuki audiowizualne.

	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi samodzielnie znaleźć określony tekst kultury; • redaguje notatkę na zadany temat, poprawną pod względem merytorycznym i formalnym. 	<p>korzysta;</p> <ul style="list-style-type: none"> • sporządza obszerną notatkę, poprawną pod względem merytorycznym i językowym. 	
<p>J.A. Morsztyn <i>Do trupa</i>, s. 120; Rembrandt van Rijn <i>Lekcja anatomii doktora Tulpa</i> (obraz), s. 120.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • zna cechy sonetu, potrafi go rozpoznać i omówić budowę; • rozpoznaje kontrast jako główną zasadę konstrukcyjną w sonecie J.A. Morsztyna; • wyjaśnia, na czym polega koncept barokowy w sonecie; • zna i rozumie pojęcia: konceptyzm, marinizm, antyteza, oksymoron; • wymienia argumenty, jakimi posługuje się podmiot liryczny, by wykazać słuszność konceptu. 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi omówić marinizm, jego proveniencję, charakterystyczne cechy; • wyjaśnia terminy: <i>konceptyzm</i>, <i>oksymoron</i>, <i>antyteza</i>, <i>paradoks</i> – podaje ich przykłady w tekście; • omawia rozwój sonetu jako gatunku literackiego na przestrzeni wieków (średniowiecze–barok); • wymienia cechy gatunkowe, odnosząc się do analizowanego tekstu; • analizuje i interpretuje sonet J.A. Morsztyna. 	<ul style="list-style-type: none"> • odbiera komunikaty pisane, mówione, w tym nadawane za pomocą środków audiowizualnych; • rozróżnia informacje przekazane werbalnie oraz zawarte w dźwięku i obrazie; • wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu; • porządkuje informacje w zależności od ich funkcji w przekazie; • samodzielnie dociera do informacji – w książkach, prasie, mediach elektronicznych oraz w wypowiedziach ustnych; • opisuje odczucia, które budzi w nim dzieło; • rozpoznaje problematykę utworu; • charakteryzuje postać mówiącą w utworze; • przypisuje czytany utwór do właściwego rodzaju literackiego;
<p>J. Sobieski <i>List do Marysieńki</i>, s. 121; H. Gascar <i>Rodzina króla Jana III Sobieskiego</i> (obraz), s. 122.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • zna i wyjaśnia pojęcie epistolografia; • wie, jaką funkcję list pełnił w przeszłości; • wie, kim byli J. Sobieski i Marysieńka, potrafi określić nadawcę i adresata w analizowanym liście, podaje temat listu, nazywa uczucia nadawcy; • zna i rozumie pojęcia: makaronizm, galicyzm, inwersja; • wymienia podstawowe cechy barokowego języka na przykładzie listu J. Sobieskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi omówić rozwój epistolografii na przestrzeni wieków, opisuje zmiany funkcji listu w okresie od starożytności do współczesności – komentuje te zmiany, wymienia ich przyczyny; • poprawnie analizuje list J. Sobieskiego do Marii Kazimiery d’Arquien, posługuje się wiedzą na temat relacji między małżonkami, specyfiki konwencji barokowej; • wymienia charakterystyczne cechy stylistyki barokowej, poprawnie używa odpowiedniej terminologii. 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje funkcje użytych w utworze środków stylistycznych z zakresu słownictwa i fonetyki; • stosuje zasady organizacji tekstu zgodnie z wymogami gatunku, tworząc spójną
	<ul style="list-style-type: none"> • Potrafi pracować w grupie; • redaguje list miłosny, starając się stosować w redagowanym tekście archaizację języka; • pamięta o stosowaniu formalnych wyróżników listu. 	<ul style="list-style-type: none"> • Efektywnie współpracuje w grupie, redagując archaizowany list miłosny utrzymany w konwencji barokowej; • posługuje się piękną, poprawną polszczyzną i bogatym zasobem leksykalnym. 	
<p>J. Lechoń</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiada się na temat prac kolegów, 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi wypowiadać się na temat prac 	

<p>Pytasz, co w moim życiu..., s. 123; G.F. Watts <i>Miłość i śmierć</i> (obraz), s. 123.</p>	<p>prezentuje swoje zdanie; • korzystając ze wskazówek nauczyciela, analizuje i interpretuje wiersz J. Lechonia; • wyjaśnia, na czym polega nierozzerwalny związek miłości ze śmiercią; • wyjaśnia związek między barokowym spojrzeniem na świat a koncepcją prezentowaną w wierszu J. Lechonia (aspekt filozoficzny); • omawia obraz G.F. Wattsa, wykazując analogię z wierszem J. Lechonia.</p>	<p>kolegów, aktywnie uczestniczyć w dyskusji; • opisuje ciągłość kulturową niektórych tematów, motywów, pytań nurtujących człowieka na przestrzeni wieków, odnosząc się do analizowanych tekstów kultury (wiersz J. Lechonia i obraz G.F. Wattsa) i wzbogacając je o własne uwagi i komentarze.</p>	<p>pod względem logicznym i składniowym wypowiedź na zadany temat; • dostosowuje odmianę i styl języka do gatunku, w którym się wypowiada; • dostrzega zróżnicowanie postaw społecznych, obyczajowych, narodowych, religijnych, etycznych, kulturowych i w ich kontekście kształtuje swoją tożsamość; • redaguje charakterystykę.</p>
<p>W. Szymborska <i>Kobiety Rubensa</i>, s. 124; P.P. Rubens <i>Wenus przed lustrem</i> (obraz), s. 124; C. Crawford (obraz), s. 125.</p>	<p>• wie, kim był P.P. Rubens; • potrafi wskazać charakterystyczne tematy, motywy malarstwa Rubensa; • analizuje wiersz W. Szymborskiej pod kierunkiem nauczyciela, opisuje, w jaki sposób autorka posługuje się ironią w utworze; • potrafi omówić różnice między kanonem urody barokowej i współczesnej; • przygotowuje prezentację multimedialną na zadany temat, selekcionując i odpowiednio dobierając materiał; • redaguje plan dekompozycyjny utworu.</p>	<p>• omawia zamieszczony w podręczniku obraz P.P. Rubensa, wykazuje wiedzę na temat jego malarstwa; • dostrzega dystans, ironię i prowokację w wierszu W. Szymborskiej – komentuje je, wyrażając własne zdanie; • wyjaśnia, w jaki sposób poetka wprowadza ironię – za pomocą jakich środków poetyckich mobilizuje odbiorcę do dialogu; • przygotowuje prezentację multimedialną na zadany temat, celowo dobierając materiał, potrafi ją omówić, skomentować, zaprezentować własne zdanie.</p>	
<p>J. Wilson <i>Jestem za gruba</i>, s. 126; P.P. Rubens <i>Wenus w płaszczu</i> (obraz), s. 127.</p>	<p>• potrafi wymienić elementy świata przedstawionego; • nazywa rodzaj narracji – wyszukuje w tekście odpowiednie czasowniki potwierdzające narrację pierwszoosobową; • ocenia bohaterkę opowiadania, stara się wyjaśnić przyczyny jej rozterek; • aktywnie uczestniczy w dyskusji na temat problemów współczesnej młodzieży; • redaguje autocharakterystykę poprawną pod względem formalnym.</p>	<p>• analizuje i interpretuje tekst opowiadania, wykazując się znajomością terminologii; • określa typ narracji, wyjaśniając jej funkcję; • dostrzega problemy współczesnych nastolatków, stara się podać ich źródła, komentuje, aktywnie i twórczo uczestniczy w dyskusji; • redaguje autocharakterystykę poprawną pod względem językowym,</p>	

<p>J.C. Pasek <i>Pamiętniki</i>, s. 130; <i>Szlachcic w stroju polskim</i> (rysunek), s. 130; <i>Przed wirginałem</i> (obraz), s. 131.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • zna pojęcie sarmatyzm, potrafi opisać zachowania typowe dla sarmatów, ich sposób myślenia; • zna fragment <i>Pamiętników</i> – ocenia bohatera; • poprawnie nazywa narrację zastosowaną w tekście; • omawia siedemnastowieczne obyczaje dotyczące poszukiwania żony; • opisuje wygląd polskiej szlachty na przykładzie obrazów ze s. 130 i 131 podręcznika; • zna cechy gatunkowe pamiętnika; • redaguje kartkę z pamiętnika, zachowując wyznaczniki gatunkowe. 	<p>stylistycznym, ortograficznym i formalnym.</p> <ul style="list-style-type: none"> • potrafi omówić zjawisko sarmatyzmu w kulturze baroku, wymienić cechy sarmatów, krytycznie odnosząc się do kreacji J.C. Paska w <i>Pamiętnikach</i>; • sprawnie analizuje omawiany fragment tekstu, wymienia cechy stylu barokowego, bogactwo języka; • omawia obyczaje, stroje i tradycje szlachty w XVII w., wykorzystując załączone obrazy; • redaguje kartkę z pamiętnika poprawną pod względem formalnym, językowym, stylistycznym, leksykalnym i ortograficznym. 	<ul style="list-style-type: none"> • odbiera komunikaty pisane, mówione; • rozróżnia informacje przekazane werbalnie oraz zawarte w dźwięku i obrazie; • wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu; • porządkuje informacje w zależności od ich funkcji w przekazie; • opisuje odczucia, które budzi w nim dzieło; • rozpoznaje problematykę utworu; • charakteryzuje postać mówiącą w utworze; • przypisuje czytany utwór do właściwego rodzaju literackiego; • stosuje zasady organizacji tekstu zgodne z wymogami gatunku, tworząc spójną pod względem logicznym i składniowym wypowiedź na zadany temat (pamiętnik); • dostosowuje odmianę i styl języka do gatunku, w którym się wypowiada; • dostrzega zróżnicowanie postaw społecznych, obyczajowych, narodowych, religijnych, etycznych, kulturowych i w ich kontekście kształtuje swoją tożsamość.
<p>Test czytania ze zrozumieniem <i>Sprawdź swoją wiedzę</i>, podręcznik do kształcenia literacko- kulturowego, s. 138.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • rozwiązuje poprawnie test w 60 proc. lub więcej; • rozwiązuje poprawnie test w 40 proc. 	<ul style="list-style-type: none"> • rozwiązuje test poprawnie w 95–100 proc. 	

Treści nauczania	Opis oczekiwanych osiągnięć ucznia		Wymagania wynikające z podstawy programowej Uczeń:
	podstawowych Uczeń:	ponadpodstawowych Uczeń:	
IV. Idee rozumu i postępu			
Wprowadzenie do rozdziału 4. <i>Idee rozumu i postępu</i> , podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego, s. 141; Wolter <i>Traktat o tolerancji</i> , s. 144; portret: <i>F.M. Arouet</i> (obraz), s. 145; L. Kołakowski <i>O tolerancji</i> , s. 146.	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi przypisać epokę do określonego wieku; • wyjaśnia pochodzenie nazwy epoki, zna główne hasła oświeceniowe i potrafi je zdefiniować; • dostrzega rolę <i>Wielkiej Encyklopedii Francuskiej</i>; • zna fragment <i>Traktatu o tolerancji</i>; • zna i rozróżnia pojęcia: prawo naturalne i prawo ludzkie; • dostrzega różnicę między sposobem postępowania ludzi tolerancyjnych i nietolerancyjnych. 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi omówić oświecenie jako epokę, odnosząc się do ram czasowych, głównych nurtów, filozofii oświecenia, eksponując dydaktyzm i fascynację racjonalizmem oraz nawiązanie do klasycyzmu; • swobodnie wypowiada się na temat roli <i>Wielkiej Encyklopedii Francuskiej</i>, encyklopedystów, fragmentu <i>Traktatu o tolerancji</i>, rozróżnia prawo naturalne i ludzkie, różnicuje postawy charakteryzujące ludzi tolerancyjnych i nietolerancyjnych, przytacza liczne przykłady postaw takich osób. 	<ul style="list-style-type: none"> • odbiera komunikaty pisane, mówione, w tym nadawane za pomocą środków audiowizualnych; • rozróżnia informacje przekazane werbalnie oraz zawarte w dźwięku i obrazie; • wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu; • porządkuje informacje w zależności od ich funkcji w przekazie; • samodzielnie dociera do informacji – w książkach, prasie, mediach elektronicznych oraz w wypowiedziach ustnych; • opisuje odczucia, które budzi w nim dzieło; • rozpoznaje problematykę utworu; • charakteryzuje postać mówiącą w utworze; • przypisuje czytany utwór do właściwego rodzaju literackiego; • wskazuje funkcje użytych w utworze środków stylistycznych z zakresu słownictwa i fonetyki;
I. Krasicki <i>Mikołaja Doświadczynskiego przypadku</i> , s. 148.	<ul style="list-style-type: none"> • zna i rozumie pojęcia utopia i arkadia; • omawia fragment powieści I. Krasickiego, wskazując elementy świata przedstawionego, wyszukuje w tekście fragmenty na określony temat, analizuje je i komentuje; • prezentuje wizję utopii według I. Krasickiego i dokonuje jej krytycznej oceny; • redaguje opowiadanie z dialogiem, starając się zachować poprawność językową, stylistyczną i ortograficzną. 	<ul style="list-style-type: none"> • wie, czym jest utopia, potrafi omówić jej proveniencję (T. Morus); • wyjaśnia ideę oraz przyczynę jej popularności w oświeceniu; • prezentuje utopię wykreowaną w tekście I. Krasickiego, dokonując jej krytycznej oceny; • redaguje opowiadanie z dialogiem poprawne pod względem formalnym, stylistycznym i językowym. 	
W. Szymborska <i>Utopia</i> , s. 151.	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje i interpretuje wiersz <i>W. Szymborskiej</i>, pracuje samodzielnie, korzystając z poleceń w podręczniku do kształcenia literacko-kulturowego, konfrontuje wynik swojej pracy z innymi uczniami na 	<ul style="list-style-type: none"> • samodzielnie w pełni analizuje i interpretuje utwór, korzystając z pytań w podręczniku do kształcenia literacko-kulturowego; • aktywnie uczestniczy w dyskusji, 	

	<p>forum, uczestniczy w dyskusji;</p> <ul style="list-style-type: none"> • wie, jak zredagować podanie. 	<p>konfrontuje wyniki swojej pracy z innymi uczniami;</p> <ul style="list-style-type: none"> • redaguje poprawne podanie. 	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje zasady organizacji tekstu zgodne z wymogami gatunku, tworząc spójną pod względem logicznym i składniowym wypowiedź na zadany temat; • dostosowuje odmianę i styl języka do gatunku, w którym się wypowiada; • dostrzega zróżnicowanie postaw społecznych, obyczajowych, narodowych, religijnych, etycznych, kulturowych i w ich kontekście kształtuje swoją tożsamość; • redaguje podanie.
<p>I. Krasicki <i>Święta miłości...</i>, s. 158; J. Wybicki <i>Mazurek Dąbrowskiego</i>, s. 159.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • zna definicję hymnu, pieśni patriotycznej, wskazuje ich cechy gatunkowe; • wymienia poznane w klasie I hymny; • korzystając ze wsparcia nauczyciela, określa typ liryki, wyodrębnia podmiot liryczny i adresata utworu, wskazuje apostrofę, określa środki poetyckie i ich funkcję w tekście, omawia budowę; • wyjaśnia okoliczności powstania utworu; • zna okoliczności powstania <i>Mazurek Dąbrowskiego</i>, zna hymn na pamięć, określa typ liryki; • zna zasady pisowni wyrazów: <i>Ojczyzna, Naród, Państwo, Orzeł Biały</i>; • gromadzi informacje na temat życia Polaków w realiach stanu wojennego; • redaguje kartkę z pamiętnika lub wywiad. 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje i interpretuje utwór I. Krasickiego, odnosząc się do realiów historycznych i znaczenia, jakie miał on dla Polaków w czasach oświecenia; • wskazuje środki poetyckie i ich funkcje w utworze, posługuje się terminami <i>oktawa</i> i <i>oksymoron</i>; • swobodnie, piękną polszczyzną wypowiada się na temat okoliczności powstania <i>Mazurek Dąbrowskiego</i> – wskazuje rolę, jaką utwór odegrał w podtrzymywaniu polskości; • zna utwór na pamięć; • zna i poprawnie stosuje zasady pisowni takich wyrazów, jak: <i>Ojczyzna, Naród, Państwo, Orzeł Biały</i>; • redaguje obszerny, poprawny pod względem stylistycznym, leksykalnym, ortograficznymi i składniowym, wartościowy merytorycznie wywiad, 	<ul style="list-style-type: none"> • wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu; • tworzy spójne wypowiedzi ustne oraz pisemne; • uczestniczy w dyskusji, uzasadnia własne zdanie, przyjmuje poglądy innych lub polemizuje z nimi; • przypisuje czytany utwór do właściwego rodzaju literackiego (epika, liryka, dramat); • omawia na podstawie poznanych dzieł literackich i innych tekstów kultury podstawowe, ponadczasowe zagadnienia egzystencjalne; • interpretuje głosowo wybrane utwory literackie (recytowane w całości lub we fragmentach);

		prezentując realia życia w stanie wojennym.	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje funkcje użytych w utworze środków stylistycznych; • odróżnia informacje o faktach od opinii; • rozpoznaje różnice między fikcją a kłamstwem; • rozpoznaje wypowiedzi o charakterze emocjonalnym i perswazyjnym; • rozpoznaje intencje wypowiedzi; • stosuje zasady organizacji tekstu zgodne z wymogami gatunku, tworząc spójną pod względem logicznym i składniowym wypowiedź na zadany temat; • dokonuje starannej redakcji napisanego tekstu, poprawia ewentualne błędy językowe, ortograficzne oraz interpunkcyjne; • redaguje kartkę z pamiętnika.
J. Kaczmarek <i>Mury</i> , s. 161.	<ul style="list-style-type: none"> • aktywnie uczestniczy w dyskusji na temat stanu wojennego, dzieli się wiedzą i spostrzeżeniami zdobytymi od rodziców; • wypisuje synonimy i skojarzenia do słowa <i>mur</i>; • korzystając ze wsparcia nauczyciela, analizuje i interpretuje utwór J. Kaczmarek; • zna i rozumie termin bard. Potrafi przekazać proste informacje o Solidarności. 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje dużą wiedzę na temat stanu wojennego, przyczyn jego wprowadzenia; • aktywnie uczestniczy w dyskusji, wskazuje synonimy i skojarzenia do wyrazu <i>mur</i>; • przeprowadza poprawną, pełną analizę i interpretację utworu J. Kaczmarek – dostrzega analogię między sytuacją polityczną oświecenia i powstaniem hymnu <i>Święta miłości...</i> I. Krasickiego oraz <i>Mazurka Dąbrowskiego</i> J. Wybickiego, a okolicznościami powstania <i>Murów</i>. 	
I. Krasicki <i>Żona modna</i> , s. 163; F. Boucher <i>Markiza de Pompadour</i> (obraz), s. 163; J.P. Norblin <i>Sarmaci</i> (rysunek), s. 167.	<ul style="list-style-type: none"> • zna pojęcie satyra, wskazuje cechy gatunkowe satyry; • zna i rozumie pojęcie kosmopolityzm; • dokonuje oceny postaw męża i żony modnej, wyjaśnia relacje panujące między nimi; • dostrzega dydaktyzm i ironię zawartą w utworze; • potrafi wskazać w satyrze oświeceniowe hasła; • potrafi współpracować w grupie. 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia satyrę jako gatunek, zna jej genezę, wyznaczniki gatunkowe, eksponuje jej klasyczną budowę, dydaktyzm; • wyjaśnia, na czym polega krytyka kosmopolityzmu w utworze, ilustruje swoją wypowiedź odpowiednimi cytatami; • krytycznie ocenia relacje między mężem i żoną, wskazując na interesowność obu stron; • wykazuje związek utworu z hasłami oświeceniowymi i sytuacją w Polsce; • potrafi efektywnie i twórczo współpracować w grupie. 	
Molier <i>Tartuffe, czyli Świętoszek</i> , s. 168.	<ul style="list-style-type: none"> • wie, kim był Molier, potrafi wymienić przykłady utworów pisarza; • wyjaśnia przyczyny powstania utworu, dostrzega jego dydaktyczny wydźwięk, protest przeciw zakłamaniu i dwulicowości; • rozumie pojęcia bigoteria i dewocja; • zna cechy komedii klasycznej; 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi omówić twórczość Moliera i jego wpływ na rozwój klasycyzmu w literaturze francuskiej i europejskiej; • zna cechy komedii klasycznej; • wyjaśnia genezę <i>Świętoszka</i>; • analizuje utwór: właściwie ocenia postawy bohaterów komedii, popierając 	<ul style="list-style-type: none"> • wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu; • przedstawia najistotniejsze treści wypowiedzi w takim porządku, w jakim występują one w tekście;

	<ul style="list-style-type: none"> • rozumie i prawidłowo wyjaśnia pojęcie molierowskie zakończenie; • pracuje z tekstem, wyszukując informacje i cytaty na określony temat; • redaguje charakterystykę postaci; • ocenia społeczeństwo XVIII- wiecznej Francji; • korzystając z pomocy i wskazówek nauczyciela, redaguje recenzję ze spektaklu teatralnego. 	<p>swoją argumentację cytatami z utworu;</p> <ul style="list-style-type: none"> • redaguje charakterystykę głównego bohatera poprawną pod względem leksykalnym, gramatycznym, składniowym, stylistycznym, ortograficznym i formalnym, stosuje cytaty; • redaguje pełną, poprawną recenzję ze spektaklu teatralnego, nie popełnia błędów stylistycznych, gramatycznych, składniowych i ortograficznych. 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy spójne wypowiedzi ustne oraz pisemne; • uczestniczy w dyskusji, uzasadnia własne zdanie, przyjmuje poglądy innych lub polemizuje z nimi; • przypisuje czytany utwór do właściwego rodzaju literackiego (epika, liryka, dramat); • wskazuje elementy dramatu, takie jak: akt, scena, tekst główny, tekst poboczny, monolog, dialog;
<p>I. Krasicki <i>Wstęp do bajek, Słowik i szczygieł</i>, s. 176, <i>Kulawy i ślepy</i>, s. 177, <i>Lew i zwierzęta</i>, s. 178, <i>Podróżny</i>, s. 180.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi zdefiniować bajkę, podać jej cechy gatunkowe; • wyjaśnia pojęcie morala; • klasyfikuje bajki, dzieląc je na narracyjne i epigramatyczne; • dokonuje analizy i interpretacji bajek I. Krasickiego – wyszukuje morala; • wskazuje uniwersalizm i ponadczasowość omawianych tekstów; • samodzielnie pracuje z tekstem literackim, wykorzystując polecenia zawarte w ćw. 1 na s. 179 podręcznika; • potrafi poprawnie zredagować rozprawkę, stosując argumentację; • dostrzega analogię między życiem codziennym a prawdami moralnymi zawartymi w bajkach. 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia pochodzenie bajki jako gatunku, posługując się poprawną terminologią wprowadzoną przez nauczyciela; • dobrze rozpoznaje i klasyfikuje bajki ze względu na budowę i wersyfikację; • wyjaśnia, na czym polega uniwersalizm bajek I. Krasickiego, odwołując się do konkretnych przykładów; • wskazuje środki poetyckie występujące w bajkach i określa ich funkcje; • potrafi zredagować rozprawkę, posługując się piękną literacką polszczyzną, logicznie argumentując, przywołując cytaty na poparcie swojego stanowiska. 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia na podstawie poznanych dzieł literackich i innych tekstów kultury podstawowe, ponadczasowe zagadnienia egzystencjalne; • wskazuje funkcje użytych w utworze środków stylistycznych; • stosuje zasady organizacji tekstu zgodne z wymogami gatunku, tworząc spójną pod względem logicznym i składniowym wypowiedź na zadany temat; • dokonuje starannej redakcji tekstu napisanego, poprawia ewentualne błędy językowe, ortograficzne oraz interpunkcyjne;
<p>S. Mrożek <i>Podjeździec</i>, s. 181; P. Michałowski <i>Żydzi</i> (obraz), s. 182.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • zna i rozumie pojęcia: stereotyp, uprzedzenie, antypatia, rasizm, antysemityzm; • dostrzega ironię w opowiadaniu S. Mrożka; • wyjaśnia, do czego może doprowadzić manipulowanie innymi, wygłaszanie stereotypowych opinii; • potrafi przytoczyć przykłady stereotypów. 	<ul style="list-style-type: none"> • dyskutuje na temat szkodliwości posługiwania się stereotypami, manipulacją, odwołując się do omawianego tekstu literackiego; • podaje przykłady antysemityzmu, wykorzystując swoją wiedzę historyczną; • wskazuje skutki wywierania presji na innych, dostrzega manipulację i jej następstwa – komentuje i ocenia takie 	<ul style="list-style-type: none"> • redaguje rozprawkę. • ze zrozumieniem posługuje się pojęciami dotyczącymi wartości pozytywnych i ich przeciwieństw oraz określa

		<p>sytuacje, odwołując się do tekstu literackiego i własnych przemyśleń;</p> <ul style="list-style-type: none"> • zna i tłumaczy pojęcie <i>lobbing</i>. 	<p>postawy z nimi związane;</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje odmiany gatunkowe literatury popularnej.
<p>S. Lem <i>Jak ocalał świat</i>, s. 183.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • zna cechy literatury science fiction, wskazuje je w opowiadaniu S. Lema; • dostrzega różnicę między rzetelnym naukowcem i pseudonaukowcem; • potrafi wskazać pouczenie i ostrzeżenie zawarte w opowiadaniu S. Mrożka; • wyszukuje w tekście elementy humorystyczne, neologizmy – określa ich funkcję. 	<ul style="list-style-type: none"> • zna cechy literatury science fiction i potrafi wskazać je w omawianym utworze S. Lema; • omawia wpływ S. Lema na rozwój gatunku science fiction; • prawidłowo odczytuje i interpretuje przesłanie zawarte w utworze; • sprawnie analizuje tekst. 	
<p>Test czytania ze zrozumieniem <i>Sprawdź swoją wiedzę</i> ze s. 189 podręcznika do kształcenia literacko-kulturowego.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • rozwiązuje test poprawnie w 60 proc. lub więcej; • rozwiązuje test poprawnie w 40 proc. 	<ul style="list-style-type: none"> • rozwiązuje test poprawnie w 95–100 proc. 	

Treści nauczania	Opis oczekiwanych osiągnięć ucznia		Wymagania wynikające z podstawy programowej Uczeń:
	podstawowych Uczeń:	ponadpodstawowych Uczeń:	
V. Wiara w potęgę uczucia			
<p>Wprowadzenie do rozdziału 5. <i>Wiara w potęgę uczucia</i>, podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego, s. 193.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi przekazać podstawowe informacje na temat epoki, ram czasowych, głównych nurtów literatury romantycznej; • wie, czego dotyczył spór romantyków z klasykami. 	<ul style="list-style-type: none"> • swobodnie wypowiada się na temat epoki, głównych nurtów literackich, filozofii; • wyjaśnia istotę sporu między klasykami i romantykami; • charakteryzuje specyfikę polskiego romantyzmu warunkowaną sytuacją społeczno-polityczną (zabory, zsyłki, prześladowania). 	<ul style="list-style-type: none"> • wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu; • przedstawia najistotniejsze treści wypowiedzi w takim porządku, w jakim występują one w tekście; • tworzy spójne wypowiedzi ustne oraz pisemne;
<p>A. Mickiewicz <i>Romantyczność</i>, s. 194; T. Axentowicz <i>Starzec i dziewczyna</i> (obraz), s. 195.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • zna gatunek synkretyczny – balladę, podaje jej cechy; • analizuje i interpretuje balladę, wyodrębniając stanowisko starca i narratora (dostrzega polemikę między klasykami i romantykami); • wskazuje elementy racjonalne 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia balladę jako gatunek synkretyczny; • wyjaśnia jej pochodzenie, wskazuje cechy, odwołując się do omawianego tekstu literackiego; • dostrzega i wyjaśnia zawartą w balladzie aluzję do sporu między romantykami 	<ul style="list-style-type: none"> • uczestniczy w dyskusji, uzasadnia własne zdanie, przyjmuje poglądy innych lub polemizuje z nimi; • przypisuje czytany utwór do właściwego rodzaju literackiego (epika, liryka, dramat).

	<p>i irracjonalne w utworze;</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pochodzenie nazwy epoki. 	<p>i klasykami, dodaje swój komentarz;</p> <ul style="list-style-type: none"> • prawidłowo interpretuje balladę; • wyjaśnia pochodzenie nazwy epoki. 	
<p>W. Broniewski <i>Ballady i romanse</i>, s. 197; <i>Holocaust</i> (zdjęcie), s. 198.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • zna pojęcie aluzja literacka, potrafi je wytłumaczyć; • dostrzega aluzje w analizowanym tekście literackim; • zna i rozumie pojęcie Holocaust – potrafi podać przykłady <i>Holocaustu</i>, wykorzystując swoją wiedzę z historii II wojny światowej; • wskazuje cechy ballady w utworze W. Broniewskiego; • wyszukuje w tekście aluzje do <i>Romantyczności A. Mickiewicza</i> i je komentuje; • sporządza samodzielnie notatkę na temat Holocaustu, docierając do materiałów źródłowych i podając źródło informacji. 	<ul style="list-style-type: none"> • swobodnie wypowiada się na temat ballady jako gatunku; • wskazuje cechy ballady w utworze W. Broniewskiego; • definiuje i rozumie pojęcie aluzji literackiej; • wskazuje samodzielnie i komentuje aluzje literackie zawarte w utworze W. Broniewskiego; • wykazuje się obszerną wiedzą na temat Holocaustu, przytacza przykłady z historii; • sporządza obszerną merytoryczną notatkę. 	
<p>A. Mickiewicz <i>Świtez</i>, s. 199; J. Fałat <i>Świtez</i> (obraz), s. 200 i s. 205.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • zna treść ballady <i>Świtez</i>; • wyszukuje w tekście fragmenty ilustrujące nastrojowość ballady; • nazywa środki poetyckie służące budowaniu nastroju; • zna pojęcie fikcji literackiej, potrafi opowiedzieć historię dziewczyny z jeziora; • zna zjawisko retrospekcji; • zauważa i komentuje ludowe kryteria oceny świata w balladzie – wyszukuje cytaty; • dostrzega związek obrazu J. Fałata z balladą; • redaguje notatkę o Świtezi i streszcza dowolną balladę A. Mickiewicza. 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje wiedzę na temat ballady jako gatunku; • potrafi powiązać balladę <i>Świtez</i> z biografią A. Mickiewicza; • swobodnie omawia i wskazuje elementy tworzące nastrojowość utworu, wykazuje się znajomością środków poetyckich, przytacza stosowne cytaty na poparcie swoich słów; • wyjaśnia budowę utworu – zauważa zjawisko retrospekcji; • samodzielnie wskazuje w tekście cytaty odzwierciedlające ludowe kryteria oceny świata – poprawnie je komentuje; • omawia obraz J. Fałata, uzasadnia jego powiązanie z utworem; • redaguje poprawną notatkę o Świtezi oraz streszcza wybraną balladę A. Mickiewicza. 	
<p>A. Mickiewicz</p>	<ul style="list-style-type: none"> • zna treść dramatu A. Mickiewicza, potrafi 	<ul style="list-style-type: none"> • dobrze zna treść <i>Dziadów cz. II</i>, 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje elementy dramatu,

<p><i>Dziady cz. II</i>, s. 207; J. Chełmoński <i>Noc gwiazdzista</i> (obraz), s. 208; Rafael Santi <i>Aniołki</i> (fragment obrazu), s. 209; J.A. Grimshaw <i>Zjawa nocna</i> (obraz), s. 213; J. Chełmoński <i>Krzyż w zadymce</i> (obraz), s. 215; G. Gwozdecki <i>Księżyc</i> (obraz) s. 217; W. Gerson <i>Zjawa Barbary Radziwiłłówny</i> (obraz), s. 218; J.A. Grimshaw <i>Noc świętojańska</i> (obraz), s. 221; D. Terakowska, <i>Tam, gdzie spadają Anioły</i>, s. 225; G. d'Arpo <i>Anioł</i> (obraz), s. 235.</p>	<p>wyjaśnić jego genezę;</p> <ul style="list-style-type: none"> • tłumaczy tytuł; • wskazuje prawdy moralne zawarte w <i>Dziadach cz. II</i> – dostrzega ich uniwersalizm i ponadczasowość; • wskazuje najważniejsze różnice między dramatem romantycznym i tragedią antyczną; • stara się poprawnie skomentować obrazy zamieszczone w podręczniku, korespondujące z omawianym utworem; • zna fragment powieści D. Terakowskiej; • wskazuje elementy świata przedstawionego; • dokonuje oceny postaw bohaterów, komentuje ich zachowania – potrafi nawiązać do innych utworów o podobnej tematyce; • zna i rozumie pojęcia: <i>racjonalista, idealista, angelologia</i>; • redaguje instrukcję. 	<p>swobodnie, poprawnie omawia treść utworu;</p> <ul style="list-style-type: none"> • dostrzega jego uniwersalizm i dydaktyzm oraz cechy typowe dla literatury romantycznej; • wyszukuje w tekście cytaty zawierające ludowe kryteria oceny świata; • wyjaśnia genezę utworu, tytuł; • sprawnie porównuje tragedię antyczną i dramat romantyczny – wskazuje podobieństwa i różnice; • samodzielnie analizuje i interpretuje tekst D. Terakowskiej, odnosząc się do wcześniej poznanych utworów ukazujących dramaty z powodu śmiertelnej choroby dziecka; • posługuje się poprawnie terminami: <i>racjonalista, idealista, ateista, angelologia</i>; • redaguje poprawną instrukcję. 	<p>takie jak: akt, scena, tekst główny, tekst poboczny, monolog, dialog;</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia na podstawie poznanych dzieł literackich i innych tekstów kultury podstawowe, ponadczasowe zagadnienia egzystencjalne; • wskazuje funkcje użytych w utworze środków stylistycznych; • stosuje zasady organizacji tekstu zgodne z wymogami gatunku, tworząc spójną pod względem logicznym i składniowym wypowiedź na zadany temat; • dokonuje starannej redakcji tekstu napisanego ręcznie i na komputerze, poprawia ewentualne błędy językowe, ortograficzne oraz interpunkcyjne; • dostosowuje odmianę i styl języka do gatunku, w którym się wypowiada; • redaguje opis i instrukcję.
<p>J. Słowacki, <i>Balladyna</i> (fragment), s. 237.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • zna przypowieść o Kainie i Abla (Biblia, Księga Rodzaju), rozumie pojęcie kainowe piętno – potrafi je wytłumaczyć; • zna treść tragedii J. Słowackiego <i>Balladyna</i>; • wskazuje cechy świadczące o przynależności utworu do ludowego nurtu literatury (eksponuje elementy racjonalne i irracjonalne w <i>Balladynie</i>); • odtwarza przebieg wydarzeń; • potrafi ocenić 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi omówić i zinterpretować uniwersalizm przypowieści o Kainie i Abla; • rozumie pojęcie <i>kainowe piętno</i> i potrafi je właściwie zastosować w ocenach określonych bohaterów literackich; • dokonuje wyczerpującej analizy <i>Balladyny</i>, eksponując destrukcyjną siłę władzy; 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje elementy dramatu, takie jak: akt, scena, tekst główny, tekst poboczny, monolog, dialog; • omawia na podstawie poznanych dzieł literackich i innych tekstów kultury podstawowe, ponadczasowe zagadnienia egzystencjalne; • stosuje zasady organizacji tekstu

	<ul style="list-style-type: none"> • i porównać postępowanie Aliny i Balladyny; • dostrzega dramat żądzy władzy i jego destrukcyjny wpływ na psychikę ludzką. 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje elementy typowe dla dramatu romantycznego (podaje wyznaczniki tego gatunku); • robi syntezę wiadomości o dramacie i o tragedii, omawiając ich genezę, wyznaczniki rodzajowe i gatunkowe. 	<p>zgodne z wymogami gatunku, tworząc spójną pod względem logicznym i składniowym wypowiedź na zadany temat;</p> <ul style="list-style-type: none"> • dokonuje starannej redakcji tekstu napisanego ręcznie i na komputerze, poprawia ewentualne błędy językowe, ortograficzne oraz interpunkcyjne.
<p>Test czytania ze zrozumieniem <i>Sprawdź swoją wiedzę, Tekst I</i>, s. 265 podręcznika do kształcenia literacko-kulturowego.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • rozwiązuje poprawnie test w 60 proc. lub więcej; • rozwiązuje test poprawnie w 40 proc. 	<ul style="list-style-type: none"> • rozwiązuje test poprawnie w 95–100 proc. 	

Treści nauczania	Opis oczekiwanych osiągnięć ucznia		Wymagania wynikające z podstawy programowej Uczeń:
	podstawowych Uczeń:	ponadpodstawowych Uczeń:	
VI. Polaków marzenia o wolności			
A. Mickiewicz <i>Pan Tadeusz</i> , <i>Księga pierwsza. Gospodarstwo</i> , s. 270.	<ul style="list-style-type: none"> • zna genezę utworu, prawidłowo klasyfikuje przynależność gatunkową (epopeja narodowa), wymienia cechy epopei; • rozumie pojęcie zajazd i inwokacja; • ustnie opisuje dworek, wyciąga wnioski na temat mieszkańców na podstawie urządzenia i wystroju dworu; • zna pojęcia opis statyczny i opis dynamiczny. 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje wiedzę na temat okoliczności powstania utworu, wpływu na polskich emigrantów oraz Polaków w kraju; • swobodnie i poprawnie analizuje omawiane fragmenty <i>Pana Tadeusza</i>, przytacza odpowiednie cytaty na poparcie swojego stanowiska; • potrafi omówić strukturę wersyfikacyjną utworu (wiersz sylabotoniczny, 13-zgłoskowy); • sprawnie nazywa środki poetyckie, określa ich funkcje; 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia propozycję odczytania konkretnego tekstu kultury i uzasadnia ją; • uwzględnia w interpretacji potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny; • interpretuje głosowo wybrane utwory literackie; • przedstawia najistotniejsze treści wypowiedzi w takim porządku, w jakim występują one w tekście;
A. Mickiewicz <i>Pan Tadeusz</i> , <i>Księga druga. Zamek</i> , s. 272.	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi poprawnie opowiedzieć dzieje Horeszków, zachowując chronologię; posługuje się poprawną polszczyzną. 	<ul style="list-style-type: none"> • zna cechy epopei narodowej; • dokonuje oceny postępowania Gerwazego, Jacka Soplicy; • bardzo aktywnie uczestniczy w grze dydaktycznej, prezentuje racjonalne argumenty uzasadniające jego stanowisko, potrafi przekonać innych do swoich racji; 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy spójne wypowiedzi ustne oraz pisemne; • uczestniczy w dyskusji, uzasadnia własne zdanie, przyjmuje poglądy innych lub polemizuje z nimi; • przypisuje czytany utwór do
A. Mickiewicz <i>Pan Tadeusz</i> . <i>Księga dziesiąta. Emigracja. Jacek</i> , s. 278; M.E. Andriolli, <i>Spowiedź Jacka Soplicy</i> (rysunek), s. 279.	<ul style="list-style-type: none"> • zna znaczenie zwrotu podać czarną polewkę; • wymienia nazwy urzędów dawnej Rzeczypospolitej; • sporządza plan dekompozycyjny fragmentu utworu; • opowiada dzieje Jacka Soplicy – dokonuje oceny bohatera, zna i rozumie pojęcie bohater 		

	<p><i>dynamiczny</i>;</p> <ul style="list-style-type: none"> • aktywnie uczestniczy w grze dydaktycznej, dyskutuje, uzasadnia swoje wybory. 	<ul style="list-style-type: none"> • przygotowuje prezentację multimedialną wzbogacającą zajęcia. 	<p>właściwego rodzaju literackiego (epika, liryka, dramat).</p>
<p>A. Fredro <i>Zemsta</i> (fragment), s. 286.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • zna genezę utworu i treść komedii; • potrafi samodzielnie omówić świat przedstawiony w utworze; • wyodrębnia wątki główne i poboczne, łącząc je z określonymi postaciami; • prezentuje zawiłą intrygę; • ocenia bohaterów <i>Zemsty</i>, redaguje charakterystykę porównawczą; • dostrzega elementy komiczne w utworze, zna podstawowe cechy komedii jako gatunku dramatycznego; • dysponuje podstawową wiedzą o dramacie jako rodzaju literackim. 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi wskazać te elementy z biografii A. Fredry, które miały wpływ na powstanie <i>Zemsty</i>; • ocenia rolę i miejsce pisarza w literaturze romantycznej; • sprawnie omawia tekst <i>Zemsty</i>, przeprowadza dogłębną analizę – dowodzi, wnioskuje, popiera swoje wypowiedzi cytatami z utworu; • redaguje piękną charakterystykę porównawczą bohaterów <i>Zemsty</i>; • omawia na przykładzie <i>Zemsty</i> genezę i cechy dramatu jako rodzaju literackiego oraz komedii jako gatunku. 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje elementy dramatu, takie jak: akt, scena, tekst główny, tekst poboczny, monolog, dialog; • omawia na podstawie poznanych dzieł literackich i innych tekstów kultury podstawowe, ponadczasowe zagadnienia egzystencjalne; • wskazuje funkcje użytych w utworze środków stylistycznych; • stosuje zasady organizacji tekstu zgodne z wymogami gatunku, tworząc spójną pod względem logicznym i składniowym wypowiedź na zadany temat; • dokonuje starannej redakcji tekstu napisanego, poprawia ewentualne błędy językowe, ortograficzne oraz interpunkcyjne.
<p>A. Mickiewicz <i>Reduta Ordona</i>, s. 292; pomnik J.K. Ordona (zdjęcie), s. 295.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • zna prawdziwe losy porucznika J. Ordona; • rozumie zabieg poetycki A. Mickiewicza i jego patriotyczną rolę; • potrafi odtworzyć przebieg walk o redutę; • zna przykłady polskiej liryki patriotycznej i apelującej; • uczestniczy aktywnie w symulacji wywiadu 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi przeprowadzić pełną analizę i interpretację <i>Reduty Ordona</i> z uwzględnieniem kontekstu historycznego, roli utworu w okresie zaborów; • dokonuje oceny społeczeństwa polskiego, cara; 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia propozycję odczytania konkretnego tekstu kultury i ją uzasadnia; • uwzględnia w interpretacji potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny; • interpretuje głosowo wybrane

	z J. Ordonem.	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi scharakteryzować nurt liryki patriotycznej okresu niewoli; • aktywnie uczestniczy w grach symulacyjnych. 	utwory literackie (recytowane w całości lub we fragmentach).
<p>C.K. Norwid <i>Moja piosnka [II]</i>, s. 296;</p> <p>J. Fałat <i>Bocianie gniazdo</i> (obraz), s. 297;</p> <p>J. Pietrzak <i>Żeby Polska</i>, s. 298;</p> <p><i>Wóz Drzymały</i> (rysunek) s. 299;</p> <p><i>Chorągiew powstania styczniowego</i>, s. 299.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • stara się wczuć w rolę emigranta, nazywa uczucia, przeżycia tych, którzy przebywają z dala od ojczyzny; • dyskutuje na temat przyczyn emigracji współczesnej; • dokonuje analizy i interpretacji utworu C.K. Norwida pod kierunkiem nauczyciela; • określa typ liryki, podmiot liryczny, adresata; • zna i rozumie pojęcie nostalgia; • porównuje obraz J. Fałata z obrazami kreowanymi w wierszu C.K. Norwida; • podaje cechy gatunkowe piosenki; • wyraża swoje zdanie na temat piosenki J. Pietrzaka, poczucia patriotyzmu w rozumieniu człowieka XXI w. 	<ul style="list-style-type: none"> • dokonuje pełnej analizy i interpretacji <i>Mojej piosnki II</i>, odnosząc się do realiów historycznych; • wskazuje cechy gatunkowe piosenki w tekście C.K. Norwida; • dostrzega refleksyjny wymiar utworu, klasyfikuje go jako lirykę refleksyjno-filozoficzną, inwokacyjną; • szeroko omawia zjawisko współczesnej emigracji, podając przyczyny; • prezentuje swoje zdanie na temat współczesnego rozumienia patriotyzmu i poczucia obowiązku wobec ojczyzny. 	
<p>Jan Paweł II, <i>Pamięć i tożsamość</i>, s. 300;</p> <p><i>Jan Paweł II</i> (zdjęcie), s. 301;</p> <p><i>Grobowiec Jana Pawła II</i> (zdjęcie), s. 303.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • zna treść fragmentu rozważań Jana Pawła II; • rozumie pojęcie tożsamość narodowa; • potrafi wyjaśnić pochodzenie słowa ojczyzna; • dostrzega różnicę między pojęciami – ojczyzna i ojczyzna ewangeliczna; • samodzielnie stara się zdefiniować patriotyzm, porównać go z interpretacją Jana Pawła II; • zna i rozumie pojęcie: nacjonalizm, podaje przykłady nacjonalizmu. 	<ul style="list-style-type: none"> • odczytuje ze zrozumieniem fragment rozważań Jana Pawła II dotyczący tożsamości narodowej, poczucia patriotyzmu; • potrafi podać przykłady właściwych postaw obywatelskich i je omówić w świetle rozważań papieża; • dostrzega i komentuje różnicę między wprowadzanymi przez Jana Pawła II pojęciami – ojczyzna i ojczyzna ewangeliczna; • rozumie i wyjaśnia opozycję patriotyzm – nacjonalizm; • podaje przykłady skutków zachowań nacjonalistów, odwołując się do historii. 	<ul style="list-style-type: none"> • ze zrozumieniem posługuje się pojęciami dotyczącymi wartości pozytywnych i ich przeciwieństw oraz określa postawy z nimi związane, np. patriotyzm–nacjonalizm, tolerancja–nietolerancja, piękno–brzydota, rozpoznaje ich obecność w życiu oraz w literaturze i innych sztukach.
<p>J. Słowacki <i>Testament mój</i>, s. 306;</p> <p><i>Juliusz Słowacki</i> (portret), s. 307;</p> <p>Z. Herbert <i>Testament</i>, s. 308.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • zna i rozumie pojęcie testament, wyjaśnia funkcję tego dokumentu; • rozumie zwrot testament poetycki; • korzystając ze wskazówek nauczyciela, 	<ul style="list-style-type: none"> • przeprowadza pełną, poprawną analizę i interpretację utworu, odnosząc się do biografii poety; • wskazuje elementy stylizacji, eksponuje 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia propozycję odczytania konkretnego tekstu kultury i uzasadnia ją; • uwzględnia w interpretacji

	<p>przeprowadza analizę utworu, wyodrębnia podmiot liryczny, adresata, typ liryki;</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje motywy charakterystyczne dla testamentu; • wyszukuje fragmenty odnoszące się do biografii poety; • stara się zinterpretować słowa <i>A póki okręt walczył – siedziałem na maszcie / A gdy tonął – z okrętem poszedłem pod wodę</i>; • przeprowadza analizę wiersza Z. Herberta w oparciu o pytania w podręczniku, samodzielnie sporządza notatkę. 	<p>cechy typowe dla testamentu;</p> <ul style="list-style-type: none"> • prawidłowo nazywa środki poetyckie w utworze; • poprawnie interpretuje słowa: <i>A póki okręt walczył – siedziałem na maszcie / A gdy tonął – z okrętem poszedłem pod wodę</i>, odnosząc je do sytuacji Polski; • przeprowadza obszerną, poprawną analizę i interpretację wiersza Z. Herberta, wykorzystując pytania zawarte w podręczniku. 	<p>potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny;</p> <ul style="list-style-type: none"> • interpretuje głosowo wybrane utwory literackie (recytowane w całości lub we fragmentach).
<p>Test czytania ze zrozumieniem <i>Sprawdź swoją wiedzę</i> na s. 310 podręcznika do kształcenia literacko-kulturowego.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • rozwiązuje test poprawnie w 60 proc. lub więcej; • rozwiązuje test poprawnie w 40 proc. 	<ul style="list-style-type: none"> • rozwiązuje test poprawnie w 95–100 proc. 	

Treści nauczania	Opis oczekiwanych osiągnięć ucznia		Wymagania wynikające z podstawy programowej Uczeń:
	podstawowych Uczeń:	ponadpodstawowych Uczeń:	
VII. W świecie mediów			
<p>R. Doroba <i>Bliżej filmu</i>, s. 314.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • czyta ze zrozumieniem tekst; • wyszukuje w nim informacje; • zna i rozumie pojęcia: kino nieme, film dokumentalny, fabularny, futurystyczny, tworzywo filmowe; • korzystając ze wskazówek nauczyciela, sporządza notatkę; • redaguje poprawne pod względem rzeczowym sprawozdanie z elementami recenzji z obejrzanego filmu. 	<ul style="list-style-type: none"> • sprawnie wyszukuje w tekście informacje na temat sztuki filmowej; • selekcjonuje materiał, sporządza notatkę poprawną pod względem merytorycznym i językowym; • redaguje sprawozdanie z elementami recenzji z obejrzanego ostatnio filmu. 	<ul style="list-style-type: none"> • odbiera komunikaty pisane, mówione, w tym nadawane za pomocą środków audiowizualnych; • rozróżnia informacje przekazane werbalnie oraz zawarte w dźwięku i obrazie; • wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu;
<p>E. Królikowska-Avis <i>Zanim pomysł stanie się scenariuszem</i>, s. 319; R. Doroba <i>Etapy powstawania filmu</i>, s. 325;</p>	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi pracować w grupie, realizując przydzielone mu zadanie; • gromadzi informacje na określony temat, dokonując ich selekcji; • prezentuje wyniki swojej pracy na forum 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje umiejętności organizacyjne, racjonalnie planuje pracę grupy i przydziela zadania w zależności od możliwości i predyspozycji uczniów; • gromadzi i selekcjonuje materiał 	<ul style="list-style-type: none"> • porządkuje informacje w zależności od ich funkcji w przekazie; • rozróżnia gatunki radiowe i telewizyjne;

W. Kopaliński <i>Wiek telewizji</i> , s. 335; K. Żurawski <i>Technologia programu telewizyjnego</i> , s. 337; M. Braun-Gałkowska <i>Dziecko w świecie mediów</i> , s. 341.	klasy; • przygotowuje prezentację multimedialną na wyznaczony temat, dotyczącą sztuki filmowej.	przeznaczony do prezentacji; • wykonuje prezentację multimedialną i przedstawia ją klasie; • komentuje opracowany materiał.	• zna wybrane programy telewizyjne.
--	--	---	-------------------------------------

Kształcenie językowe

I. Fonetyka i ortografia					
Treści nauczania			Opis oczekiwanych osiągnięć ucznia		Wymagania wynikające z podstawy programowej Uczeń:
			podstawowych Uczeń:	ponadpodstawowych Uczeń:	
Upodobnienia fonetyczne pod względem dźwięczności (wewnątrzwyrazowe i międzywyrazowe); uproszczenia grup spółgłoskowych; wyrazy o podobnym brzmieniu i różnym znaczeniu.			<ul style="list-style-type: none"> • zna podstawowe pojęcia z fonetyki wprowadzone w klasie I i potrafi z nich korzystać, wyjaśniając zjawiska fonetyczne; • rozpoznaje zjawisko upodobnień pod względem dźwięczności – wewnątrzwyrazowych i międzywyrazowych, potrafi je wyjaśnić; • wskazuje uproszczenia grup spółgłoskowych w omawianych przykładach, wyjaśnia przyczynę tego zjawiska; • rozumie, z czego wynikają różnice w artykulacji i zapisie fonetycznym słów; 	<ul style="list-style-type: none"> • swobodnie posługuje się pojęciami i terminami z zakresu fonetyki wprowadzonymi w klasie I; • potrafi omówić procesy fonetyczne zachodzące w języku; • wie, jaki jest udział poszczególnych narządów mowy w procesie artykulacji; • wyjaśnia, jakie mechanizmy językowe decydują o powstawaniu upodobnień wewnątrzwyrazowych i międzywyrazowych pod względem dźwięczności; • prawidłowo klasyfikuje udźwięcznienia i ubezdźwięcznienia w upodobnieniach wewnątrzwyrazowych i międzywyrazowych oraz kierunek zjawisk fonetycznych; 	<ul style="list-style-type: none"> • tworząc wypowiedzi, dąży do precyzyjnego wysławiania się; • świadomie dobiera synonimy i antonimy dla wyrażenia zamierzonych treści.

			<ul style="list-style-type: none"> • ma świadomość konsekwencji, jakie wynikają z mylenia słów o podobnym brzmieniu i różnym znaczeniu, potrafi podać przykłady takich sytuacji. 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi omówić przyczyny różnic fonetycznych w zapisie i artykulacji, przywołując liczne przykłady; • wyjaśnia, jakie są konsekwencje mylenia wyrazów o podobnym brzmieniu i różnym znaczeniu, podaje liczne przykłady powyższego zjawiska. 	
<p>Pisownia:</p> <ul style="list-style-type: none"> - u, ó, - ch, h, - rz, ż, - i, j w odmianie rzeczowników rodzaju żeńskiego. 			<ul style="list-style-type: none"> • potrafi wyjaśnić niektóre zjawiska ortograficzne związane z fonetyką; • stara się nie popełniać błędów w pisowni wyrazów z ó, u, ch, h, rz, ż; • zna pisownię i, j w odmianie rzeczowników rodzaju żeńskiego; pisząc, wykorzystuje znajomość zasad ortograficznych. 	<ul style="list-style-type: none"> • nie popełnia błędów ortograficznych w zakresie pisowni wyrazów z ó, u, ch, h, rz, ż, pisowni i, j w odmianie rzeczowników rodzaju żeńskiego – wykorzystuje znajomość zasad ortograficznych; • prawidłowo wyjaśnia wyżej wymienione zjawiska ortograficzne, wykorzystując wiedzę z zakresu ortografii. 	

II. Komunikacja językowa					
Treści nauczania			Opis oczekiwanych osiągnięć ucznia		Wymagania wynikające z podstawy programowej Uczeń:
			podstawowych Uczeń:	ponadpodstawowych Uczeń:	
<p>Komunikacja językowa i pozajęzykowa – mowa ciała; komunikatory (e-mail, GG, czat, blog, SMS); emotikon; znaki naturalne i umowne, kod językowy.</p>			<ul style="list-style-type: none"> • wie, czym jest komunikacja językowa i metajęzykowa; • potrafi wskazać przykłady takiego komunikowania się (np. gesty, mimika); • podaje sposoby komunikowania się między ludźmi przy wykorzystaniu nowoczesnych środków technicznych; • rozróżnia znaki naturalne i umowne – podaje przykłady; • zna i rozumie pojęcie piktogram – podaje przykłady piktogramów; • posługuje się terminologią dotyczącą aktu komunikacji językowej; • potrafi omówić 	<ul style="list-style-type: none"> • posiada ogólną wiedzę na temat procesu komunikacji językowej; • dobrze opanował pojęcia i terminy związane z procesem komunikacji – posługuje się nimi swobodnie, przywołując liczne przykłady na poparcie swojej wypowiedzi; • prawidłowo klasyfikuje znaki naturalne i umowne; • potrafi wskazać nowoczesne formy komunikowania się między ludźmi i określić ich rolę w procesie komunikacyjnym (obiektywnie ocenić plusy i minusy); • potrafi omówić schemat komunikacji językowej R. Jacobsona, wykazując na przykładach, jakie czynniki mają wpływ na proces komunikacyjny; 	<ul style="list-style-type: none"> • przestrzega zasad etyki mowy w różnych sytuacjach komunikacyjnych, m.in. zna konsekwencje stosowania form charakterystycznych dla elektronicznych środków przekazywania informacji, takich jak: SMS, e-mail, czat, blog (ma świadomość niebezpieczeństwa oszustwa i manipulacji powodowanych anonimowością uczestników komunikacji w sieci, łatwego obrażania obcych, ośmieszania i zawstydzania innych wskutek rozpowszechniania obrazów przedstawiających ich w sytuacjach kłopotliwych, zna skutki kłamstwa, manipulacji,

			<p>funkcjonowanie schematu komunikacji językowej;</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazuje i wyjaśnia wpływ czynników zewnętrznych na proces komunikacyjny. 	<ul style="list-style-type: none"> biegle posługuje się pojęciami: nadawca, odbiorca, komunikat, kod, kontekst, kanał komunikacyjny. 	<p>ironii);</p> <ul style="list-style-type: none"> świadomie, odpowiedzialnie, selektywnie korzysta (jako odbiorca i nadawca) z elektronicznych środków przekazywania informacji, w tym z internetu.
<p>Intencja wypowiedzi, akt mowy: zwroty powitalne i pożegnalne, przeprosiny, prośby, rady; funkcje komunikatów i ich budowa (rozkaz, prośba, regulamin, instrukcja, poradnik); cechy języka pisanego i mówionego (oficjalnego i nieoficjalnego); warunki dobrej komunikacji.</p>			<ul style="list-style-type: none"> rozumie, czym jest intencja wypowiedzi; potrafi wskazać różne intencje wypowiedzi i przyporządkować je do określonych sytuacji komunikacyjnych; zna i rozumie pojęcie akt mowy; podaje różnorodne przykłady aktów mowy (np. powitanie, pożegnanie, prośba), wskazując charakterystyczne cechy omawianego aktu mowy oraz typowe dla niego środki językowe, stylistyczne i konstrukcje składniowe; nazywa funkcje komunikatów; dostrzega różnice między językiem mówionym i pisaniem; zna i rozumie pojęcia: język mówiony i pisany oficjalny i nieoficjalny (samodzielnie analizuje i selekcjonuje wiadomości, zapisując je w tabeli); potrafi wskazać zasady dobrego i skutecznego komunikowania się. 	<ul style="list-style-type: none"> wykazuje uporządkowaną wiedzę na temat zasad komunikacji językowej; jest świadomy zabiegów stylistycznych, leksykalnych, składniowych służących wyeksponowaniu określonej intencji wypowiedzi – potrafi podać liczne przykłady; prawidłowo klasyfikuje rodzaje aktów mowy, podając ich charakterystyczne cechy; świadomie i refleksyjnie używa języka; wskazuje funkcje komunikatów; dostrzega różnice między językiem mówionym i pisaniem w sytuacjach oficjalnych i nieoficjalnych; sprawnie wskazuje różnice między językiem mówionym a pisaniem; umiejętnie komunikuje się w różnych sytuacjach, wykorzystując z pełną świadomością zasady dobrego i skutecznego komunikowania się. 	<ul style="list-style-type: none"> stosuje zasady etykiety językowej – wie, w jaki sposób zwracać się do rozmówcy w zależności od sytuacji i relacji, łączącej go z osobą, do której mówi (dorosły, rówieśnik, obcy, bliski); zna formuły grzecznościowe; zna konwencje językowe zależne od środowiska (np. sposób zwracania się do nauczyciela, lekarza, profesora wyższej uczelni); ma świadomość konsekwencji używania formuł niestosownych i obraźliwych; rozpoznaje cechy kultury i języka; sprawnie posługuje się oficjalną i nieoficjalną odmianą polszczyzny; zna granice stosowania slangu młodzieżowego; odbiera komunikaty pisane, mówione, w tym nadawane za pomocą środków audiowizualnych – rozróżnia informacje przekazane werbalnie oraz zawarte w dźwięku i obrazie.

III. Fleksja i składnia					
Treści nauczania			Opis oczekiwanych osiągnięć ucznia		Wymagania wynikające z podstawy programowej Uczeń:
			podstawowych Uczeń:	ponadpodstawowych Uczeń:	
Imiesłowy			<ul style="list-style-type: none"> potrafi podzielić imiesłowy na 	<ul style="list-style-type: none"> wie, że imiesłowy są pochodną 	<ul style="list-style-type: none"> przekształca części zdania

<p>przymiotnikowe czynne i bierne oraz przysłówkowe współczesne i uprzednie; pisownia partykuły przeczącej <i>nie</i> z imiesłowami.</p>			<p>przymiotnikowe i przysłówkowe;</p> <ul style="list-style-type: none"> • zna ich charakterystyczne końcówki; • wie, że imiesłowy pochodzą od czasowników; • odróżnia imiesłowy od przymiotników; • wskazuje właściwości fleksyjne i funkcje składniowe imiesłowów; • zna i stara się poprawnie stosować zasady ortograficzne dotyczące pisowni partykuły przeczącej <i>nie</i> z imiesłowami. 	<p>czasownika;</p> <ul style="list-style-type: none"> • prawidłowo je klasyfikuje i rozpoznaje; • wskazuje ich właściwości fleksyjne – imiesłowy przymiotnikowe – i afleksyjne – imiesłowy przysłówkowe; • rozpoznaje funkcje składniowe imiesłowów; • dobrze zna zasady pisowni partykuły <i>nie</i> z imiesłowami – nie popełnia błędów w zapisie; • sprawnie wskazuje imiesłowy w tekście, odróżnia je od przymiotników. 	<p>pojedynczego w zdania podrzędne i odwrotnie;</p> <ul style="list-style-type: none"> • przekształca konstrukcje strony czynnej w konstrukcje strony biernej i odwrotnie; • zamienia formy osobowe czasownika na imiesłowy i odwrotnie – ze świadomością ich funkcji i odpowiednio do celu całej wypowiedzi; • zamienia mowę niezależną na zależną; • wprowadza do wypowiedzi partykuły, rozumiejąc ich rolę w modyfikowaniu znaczenia składników wypowiedzi.
<p>Zdanie złożone współrzędnie (łączne, rozłączne, przeciwstawne, wynikowe); zdanie złożone podrzędnie (podmiotowe, orzecznikowe, przydawkowe, dopełnieniowe, okolicznikowe); funkcje części mowy w zdaniu; interpunkcja zdania złożonego współrzędnie i podrzędnie.</p>			<ul style="list-style-type: none"> • zna podstawowe pojęcia z zakresu składni (<i>zdanie, równoważnik zdania, wypowiedzenie, oznajmienie</i>); • dostrzega różnice między zdaniem pojedynczym i zdaniem złożonym; • wie, jak zbudowane jest zdanie złożone współrzędnie; • rozróżnia typy zdań współrzędnie złożonych i potrafi prawidłowo sporządzić ich wykresy; • zna zasady interpunkcji zdania złożonego współrzędnie i stara się je poprawnie zastosować w praktyce; • wie, jak zbudowane jest zdanie złożone podrzędnie; • zna rodzaje zdań złożonych podrzędnie i stara się poprawnie sporządzić ich wykresy; • zna zasady interpunkcji zdania złożonego podrzędnie – stara się je poprawnie stosować w praktyce; • wie, jaką funkcję pełnią w zdaniu najważniejsze części 	<ul style="list-style-type: none"> • bardzo dobrze opanował wiadomości i umiejętności z zakresu składni omawiane w klasie I gimnazjum; • biegle posługuje się poznaną terminologią z zakresu składni; • poprawnie klasyfikuje zdania złożone współrzędnie i podrzędnie; • sporządza wykresy zdań złożonych współrzędnie i podrzędnie; • zna i poprawnie stosuje w praktyce zasady interpunkcji zdania złożonego współrzędnie i podrzędnie; • prawidłowo wskazuje, jaką funkcję składniową pełnią poszczególne części mowy; • zna pojęcie <i>obudowa</i> (wrażenia, które nie pełnią żadnych funkcji składniowych); • bez problemu przekształca różnorodne konstrukcje składniowe (zdania pojedyncze w złożone i odwrotnie, zamieniając na przykład podmiot na dopełnienie). 	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia rodzaje zdań złożonych podrzędnie i współrzędnie, imiesłowe równoważniki zdań, zdania bezpodmiotowe oraz rozumie ich funkcje w wypowiedzi; • rozpoznaje w zdaniach i w równoważnikach zdań różne rodzaje podmiotów, orzeczeń, dopełnień, okoliczników oraz przydawkę – rozumie ich funkcje; • wykorzystuje wiedzę o składni w stosowaniu reguł interpunkcyjnych; • stosuje średnik.

			mowy, potrafi wskazać podmiot, orzeczenie, przydawkę, okolicznik, dopełnienie.	
--	--	--	--	--

IV. Słownictwo i słowotwórstwo					
Treści nauczania			Opis oczekiwanych osiągnięć ucznia		Wymagania wynikające z podstawy programowej Uczeń:
			podstawowych Uczeń:	ponadpodstawowych Uczeń:	
<p>Homonimy, wyrazy wieloznaczne; synonimy (wyrazy bliskoznaczne), antonimy; wyrazy zapożyczone, internacjonalizmy; neologizmy (znaczeniowe, słowotwórcze, frazeologiczne, artystyczne); wyrazy pokrewne.</p>			<ul style="list-style-type: none"> • zna i rozumie pojęcie homonim; • potrafi wskazać przykłady homonimów; • dostrzega różnicę między homonimem i wyrazem bliskoznacznym; • określa funkcje homonimów i wyrazów bliskoznacznych w języku; • zna i rozumie pojęcia: wyraz bliskoznaczny (synonim), antonim, zapożyczenie, internacjonalizm; • potrafi korzystać ze słownika wyrazów bliskoznacznych, zna jego budowę; • podaje przykłady wyżej wymienionych terminów, wskazuje przykłady zapożyczeń z różnych języków (anglicyzmy, rusycyzmy, germanizmy, łatinizmy) na podstawie ćwiczeń przygotowanych przez nauczyciela; • zna pojęcie neologizm; • klasyfikuje neologizmy; • wyszukuje w tekście neologizmy i stara się je poprawnie sklasyfikować. 	<ul style="list-style-type: none"> • w bardzo dobrym stopniu opanował zagadnienia z zakresu leksykologii dotyczące homonimów, homofonów, wyrazów wieloznacznych, wyrazów bliskoznacznych, antonimów, zapożyczeń, internacjonalizmów, neologizmów; • prawidłowo je klasyfikuje i omawia; • wyszukuje przykłady takich zjawisk leksykalnych w tekście; • ma świadomość wpływu zapożyczeń na język polski – potrafi samodzielnie dokonać oceny tego zjawiska; • rozumie, że język jest zjawiskiem żywym i ulega nieustannej ewolucji, dostrzega procesy ewolucyjne języka, wskazując przykłady neologizmów językowych i poprawnie je klasyfikując. 	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega zróżnicowanie słownictwa – rozpoznaje słownictwo ogólnonarodowe i słownictwo o ograniczonym zasięgu; • rozpoznaje wyrazy rodzime i zapożyczone (obce) – rozumie ich funkcję w tekście; • tworząc wypowiedzi, dąży do precyzyjnego wysławiania się; • świadomie dobiera synonimy i antonimy dla wyrażenia zamierzonych treści.
<p>Wyraz podstawowy, pochodny; temat słowotwórczy, formanty słowotwórcze;</p>			<ul style="list-style-type: none"> • zna podstawowe pojęcia z zakresu słowotwórstwa (<i>wyraz podstawowy, pochodny, temat słowotwórczy</i>); 	<ul style="list-style-type: none"> • zna wprowadzone w klasie I i II terminy z zakresu słowotwórstwa; • swobodnie wykorzystuje wiedzę teoretyczną, wyjaśniając zjawiska 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje temat słowotwórczy i formant w wyrazach pochodnych; • wskazuje funkcje formantów

<p>wyrazy pokrewne – rodzina wyrazów, rdzeń, rdzeń oboczny; wymiana głosek, oboczność.</p>			<ul style="list-style-type: none"> • potrafi nazwać typy formantów (przedrostek, przyrostek, wrostek) i wskazać je w wyrazach pochodnych; • potrafi utworzyć rodzinę wyrazów; • zna i rozumie pojęcia: <i>wyrazy pokrewne, rdzeń, rdzeń oboczny, oboczność</i>; wskazuje je w analizowanych przykładach; • sporządza proste wykresy słowotwórcze podanej rodziny wyrazów, zaznaczając temat słowotwórczy, oboczności, formanty. 	<p>z zakresu morfologii;</p> <ul style="list-style-type: none"> • prawidłowo klasyfikuje wyrazy podstawowe, pochodne, wyodrębniając w nich rdzenie, wskazując oboczności i nazywając je (samogłoskowa, spółgłoskowa, ilościowa, jakościowa); • prawidłowo sporządza drzewka słowotwórcze, zaznaczając tematy słowotwórcze, oboczności, formanty. 	<p>w nadawaniu znaczenia wyrazom pochodnym.</p>
--	--	--	--	--	---